
Objecte, contingut i fonts del dret internacional privat

PID_00266876

Albert Font i Segura
Josep Gràcia i Casamitjana
Milagros Orozco i Hermoso
Mònica Vinaixa i Miquel

Temps mínim de dedicació recomanat: 6 hores

Albert Font i Segura

Professor titular Dret internacional privat. Universitat Pompeu Fabra.

Josep Gràcia i Casamitjana

Professor associat Dret internacional privat. Universitat Autònoma de Barcelona.

Milagros Orozco i Hermoso

Professora associada Dret internacional privat. Universitat Autònoma de Barcelona.

Mònica Vinaixa i Miquel

Professora visitant Dret internacional privat. Universitat Pompeu Fabra.

L'encàrrec i la creació d'aquest recurs d'aprenentatge UOC han estat coordinats per la professora: Raquel Xalabarder Plantada (2019)

Quarta edició: setembre 2019

© Albert Font i Segura, Josep Gràcia i Casamitjana, Milagros Orozco i Hermoso, Mònica Vinaixa i Miquel

Tots els drets reservats

© d'aquesta edició, FUOC, 2019

Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona

Realització editorial: FUOC

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric com químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit dels titulars dels drets.

Índex

Introducció	5
Objectius	7
1. La noció de tràfic jurídic extern i de relacions o situacions privades internacionals	9
2. Els sectors del dret internacional privat	13
3. Pluralitat de fonts i evolució del sistema espanyol de dret internacional privat	17
3.1. Les normes de dret internacional privat de la Unió Europea	17
3.1.1. Principals reglaments de dret internacional privat de la UE	19
3.1.2. Reglament (CE) núm. 2201/2003 del Consell, de 27 de novembre de 2003, relatiu a la competència, el reconeixement i l'execució de les resolucions judicials en matèria matrimonial i de responsabilitat parental	21
3.1.3. Reglament (UE) núm. 2016/1103 del Consell, de 24 de juny de 2016, pel qual s'estableix una cooperació reforçada en l'àmbit de la competència, la llei aplicable i el reconeixement i l'execució de resolucions en matèria de règims econòmics matrimonials	23
3.1.4. Reglament (UE) núm. 2016/1104 del Consell, de 24 de juny de 2016, pel qual s'estableix una cooperació reforçada en l'àmbit de la competència, la llei aplicable i el reconeixement i l'execució de resolucions en matèria d'efectes patrimonials de les unions registrades	24
3.1.5. Reglament (CE) núm. 4/2009 del Consell, de 18 de desembre de 2008, relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement i l'execució de les resolucions i la cooperació en matèria d'obligacions d'aliments	26
3.1.6. Reglament (UE) núm. 606/2013 del Parlament Europeu i del Consell, de 12 de juny de 2013, relatiu al reconeixement mutu de mesures de protecció en matèria civil	27

3.1.7.	Reglament (UE) núm. 650/2012 del Parlament Europeu i del Consell, de 4 de juliol de 2012, relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement i l'execució de les resolucions, a l'acceptació i l'execució dels documents públics en matèria de successions <i>mortis causa</i> i a la creació d'un certificat successori europeu	27
3.1.8.	Reglament (UE) 2015/848 del Parlament Europeu i del Consell, de 20 de maig de 2015, sobre procediments d'insolvència	29
3.1.9.	Reglament (UE) núm. 1259/2010 del Consell, de 20 de desembre de 2010, pel qual s'estableix una cooperació reforçada en l'àmbit de la llei aplicable al divorci i a la separació judicial	30
3.1.10.	Reglament (CE) núm. 593/2008, del Parlament Europeu i del Consell, de 17 de juny de 2008, sobre llei aplicable a les obligacions contractuals (Roma I)	31
3.1.11.	Reglament (CE) núm. 864/2007 del Parlament Europeu i del Consell, d'11 de juliol de 2007, relatiu a la llei aplicable a les obligacions extracontractuals (Roma II)	32
3.2.	Normes de producció internacional	33
3.2.1.	Normes convencionals	33
3.2.2.	<i>Lex mercatoria</i>	36
3.3.	Normes de producció interna: dret internacional privat autònom	37
3.4.	La CE en el dret internacional privat espanyol	39
4.	Guia per a la identificació de les normes de DIPr aplicables a les relacions jurídiques internacionals.....	41
4.1.	Persona física	42
4.2.	Matrimoni i unions registrades	45
4.3.	Filiació	48
4.4.	Obligació d'aliments entre parents	50
4.5.	Successions	51
4.6.	Obligacions contractuals	53
4.7.	Obligacions extracontractuals	56
4.8.	Béns	59
Resum		63
Exercicis d'autoavaluació		65
Solucionari		67

Introducció

Aquest mòdul us introduirà en l'objecte, contingut i fonts del dret internacional privat. Es tracta de saber què regula, quins problemes pretén resoldre i com ho regula.

Les coordenades que s'han de tenir presents per a la delimitació de l'objecte del dret internacional privat són, d'una banda, la pluralitat d'ordenaments jurídics existents al món i, d'altra banda, l'existència de relacions jurídiques que estan connectades a diferents ordenaments. Aquesta realitat determina la creació del dret internacional privat com a disciplina que pretén regular els supòsits de dret privat que es donen en el tràfic jurídic extern (crisi matrimonial entre espanyol i francès domiciliats a Itàlia, successió d'alemany domiciliat a Espanya, contracte de compravenda entre empresa domiciliada a Espanya i empresa domiciliada a l'Argentina, etc.). La presència d'un element d'estrangeria en el supòsit comporta que estigui vinculat a dos o més ordenaments i aquesta mateixa presència determina també que aquest supòsit no hagi de ser regulat com un supòsit merament intern.

Els problemes que s'han de resoldre respecte dels supòsits de tràfic jurídic extern fan referència a la determinació de la jurisdicció competent, a la cooperació de jurisdiccions pel que fa a actes processals que han de ser realitzats a l'estranger, a la regulació específicament concebuda per a resoldre aquests supòsits i al reconeixement i execució de resolucions adoptades a l'estranger.

Si reprenem només una de les hipòtesis exposades anteriorment, el contracte de compravenda entre una empresa domiciliada a Espanya i una empresa domiciliada a l'Argentina, per exemple, ens podem plantejar:

- 1) si els tribunals espanyols poden ser competents davant de l'incompliment de contracte per part de l'empresa argentina,
- 2) si, essent competents els tribunals espanyols, la jurisdicció argentina pot cooperar en la notificació de la demanda a l'empresa argentina,
- 3) si aquesta compravenda internacional ha de ser resolta de manera diferent a una compravenda merament interna, i
- 4) si la resolució espanyola pot arribar a tenir eficàcia a l'Argentina.

Un altre aspecte que hem de considerar és l'origen de les normes que regulen el tràfic jurídic extern. Les fonts de producció normativa del dret internacional privat són les mateixes que les de qualsevol altra branca de l'ordenament. En altres paraules, el dret internacional privat no és universal, cada ordenament té el seu sistema propi de dret internacional privat. No obstant això, l'objecte de la disciplina (tràfic jurídic extern, supòsits de dret privat vinculats a dos o més ordenaments) i els sectors que configuren el dret internacional privat (competència judicial internacional, cooperació judicial internacional, deter-

minació del dret aplicable i reconeixement i execució) propicien l'adopció de nombroses normes d'origen europeu o convencional, a part de les d'origen intern o autònom.

Objectius

Els principals objectius que es pretén que assolixi l'estudiant amb l'estudi d'aquest mòdul són:

1. Conèixer els pressupòsits del dret internacional privat.
2. Comprensió del concepte de tràfic jurídic extern per tal d'identificar els supòsits que regula la disciplina.
3. Comprensió del concepte de sistema de referència.
4. Comprensió dels diferents sectors del dret internacional privat (competència judicial internacional, cooperació judicial internacional, determinació del dret aplicable i reconeixement i execució de resolucions estrangeres) a fi que s'assumeixi una clara distinció conceptual i no hi hagi confusions entre aquests.
5. Assumpció de la pluralitat de fonts que configuren el sistema espanyol de dret internacional privat.
6. Capacitat per a delimitar les diferents fonts del sistema.
7. Capacitat per a valorar la incidència de la Constitució de 1978 sobre el sistema espanyol de dret internacional privat.

1. La noció de tràfic jurídic extern i de relacions o situacions privades internacionals

El dret internacional privat és la branca del dret que en cada sistema jurídic regula aquelles relacions o situacions jurídiques privades que es troben vinculades, per mitjà d'un o diversos elements, amb diferents ordenaments jurídics.

El dret internacional privat és, en definitiva, la branca del dret que estudia les situacions o relacions privades internacionals, també anomenades *situacions o relacions del tràfic extern*. Aquestes relacions sorgeixen com a conseqüència de la vida internacional o transnacional de les persones. L'existència de relacions internacionals fa necessària la creació de normes específiques que les regulin.

Exemple

Plantegeu-vos la qüestió següent: el règim econòmic matrimonial d'un anglès i una espanyola que viuen als seus respectius països, es casen més tard a Alacant i viuran després de contraure el matrimoni a Birmingham, s'ha de regular igual que el de dues persones que han viscut sempre a Alacant, que es casen a Alacant i que viuran a Alacant després de contraure el matrimoni?

El dret internacional privat té com a funció evitar els inconvenients i els obstacles que impliquen per als particulars el fraccionament o parcel·lació de les relacions juridicoprivades i l'existència de fronteres.

El dret internacional privat pretén mantenir la continuïtat de les relacions de dret privat a través de les fronteres de tal manera que, per exemple, qui estigui divorciat a l'estat A també ho estigui a l'estat B, intentant aconseguir una harmonia internacional de solucions.

Pressupòsits

Els **pressupòsits o condicionants** bàsics per a l'existència del dret internacional privat són els següents:

- L'existència d'una **pluralitat de comunitats polítiques autònomes i independents** –essencialment estats– **dotades d'un sistema judicial i administratiu i d'un ordenament jurídic propi**. Al món hi ha, per tant, un fraccionament jurídic que condiona les relacions jurídiques.
- La **diversitat existent entre els diferents ordenaments jurídics**. Els drets dels diferents estats no regulen de la mateixa manera les diferents relacions jurídiques. Per exemple, no es regula de la mateixa manera la transferència

de la propietat en el dret espanyol (en què s'exigeix la tradició) que en el dret francès (que no exigeix que hi hagi tradició). Aquesta diversitat també la podem trobar dins d'un estat plurilegislatiu, és a dir, dins d'un estat en el qual conviuen, com a Espanya, diferents ordenaments jurídics interns.

- L'existència de **relacions humanes més enllà de l'àmbit estatal**. Les persones per naturalesa es desplacen i estableixen relacions més enllà del seu país, siguin de caràcter comercial (contracte de compravenda o contracte de prestació de serveis amb una empresa domiciliada a l'estranger, o bé que han de ser complerts a l'estranger, etc.) o personal (celebració de matrimoni a l'estranger o amb persona estrangera, adopció d'un menor a l'estranger o de nacionalitat estrangera, divorci a l'estranger, etc). I això és el que fa que les relacions privades internacionals estiguin connectades amb més d'un ordenament jurídic o amb més d'una jurisdicció. Aquestes relacions entre persones físiques o jurídiques que van més enllà del tràfic intern són les que configuren el tràfic extern. En definitiva, són les relacions que conformen l'objecte del dret internacional privat.

Objecte

Dos són els elements que determinen l'objecte del dret internacional privat. D'una banda, el **caràcter privat** de la relació i, de l'altra, el **caràcter internacional** d'aquesta.

- Les **relacions que són objecte del dret internacional privat són relacions de caràcter privat**, és a dir, relacions entre subjectes de dret privat (particulars) o de dret públic, sempre que aquests actuïn en el tràfic com a particulars (*iure gestionis*) i no en exercici de les seves funcions públiques (*iure imperii*). Quan ens referim a persones de dret privat ho fem en general, englobant tant les persones físiques com les persones jurídiques, empreses públiques o organitzacions internacionals, sempre que aquestes portin a terme activitats de naturalesa privada. Queden, per tant, excloses de l'objecte del dret internacional privat les relacions entre subjectes de dret públic o amb intervenció d'aquests en l'exercici de les seves funcions públiques.

El caràcter o qualificatiu «privat» de la noció de dret internacional privat s'explica pel fet que els subjectes de les relacions que interessen a aquesta disciplina són **subjectes de dret privat o que actuen amb caràcter privat**; i no pas, per la naturalesa privada de les normes que regulen aquestes relacions (tal com es considerava inicialment), en la mesura que les relacions privades internacionals es poden trobar regulades per mitjà de normes tant de dret privat com de dret públic. I és que actualment hi ha un fort intervencionisme estatal

en l'àmbit del dret privat. Per exemple, en matèria de protecció de menors i incapaços, matèria pròpia del dret privat, hi ha una elevada intervenció de l'Estat per mitjà de normes de dret públic.

- El segon factor que cal tenir en compte és la presència d'un **element d'estrangeria** en la situació privada. Aquest element és el que la determina com a internacional. El qualificatiu *internacional* de la noció de dret internacional privat no prové de la naturalesa de les normes que el configuren, les quals poden ser de la UE, convencionals o internes, sinó de **la presència d'un o diversos elements d'estrangeria** en les relacions privades de les quals s'ocupa aquesta disciplina. Així, les relacions o situacions privades internacionals o del tràfic jurídic extern són aquelles en les quals un o més d'un dels seus elements es troba **vinculat amb diferents ordenaments jurídics**. Per això es diu també que són situacions *heterogènies*.

La naturalesa de l'element d'estrangeria pot ser diversa: personal (matrimoni entre nacionals de diferents estats), real (situació d'un immoble a l'estranger) o formal (contracte de compravenda entre un espanyol i un francès a l'estranger).

Exemples

El ciutadà espanyol que contrau matrimoni civil a Londres amb una nacional francesa.

L'escoçès amb domicili a Espanya i amb immobles a Escòcia que atorga testament davant de notari espanyol.

L'alemany que va de vacances a Mallorca, on lloga un apartament propietat d'un espanyol domiciliat a França.

Un matrimoni espanyol que adopta un menor de nacionalitat nepalesa davant les autoritats del Nepal.

Una empresa espanyola que subscriu un contracte de compravenda internacional amb una empresa nord-americana. El lliurament de les mercaderies es produeix a Barcelona.

Naturalesa

Cada ordenament jurídic té el seu sistema propi de dret internacional privat. En altres paraules, el dret internacional privat és una branca d'un determinat ordenament jurídic estatal, com ho pot ser el dret civil, el mercantil o l'administratiu. Hi ha, doncs, un dret internacional privat espanyol, un dret internacional privat francès, portuguès, etc., sense que aquestes normes siguin necessàriament homogènies. Cada estat té les seves solucions normatives pròpies per afrontar el tràfic jurídic extern. Tot i això, els estats poden concertar per via convencional normes unificades de dret internacional privat, i participar així d'una mateixa solució, i, particularment els estats membre de la Unió Europea, també es troben vinculats per les normes de dret internacional privat europeu.

Noció ampla

Actualment la doctrina majoritària sosté una noció àmplia del tràfic extern en admetre que **una relació és de tràfic extern sempre que en la relació hi hagi un element d'estrangeria**, sigui quina sigui la naturalesa d'aquest element.

Òrgans judicials i autoritats estatals

L'aplicació ordinària i quotidiana de les normes del dret internacional privat la porten a terme els òrgans judicials i altres autoritats de les jurisdiccions estatals, i no pas eventuais tribunals *internacionals*.

El dret internacional privat no s'ha d'assimilar al dret internacional públic, ni per l'origen de les seves normes, ni pels seus destinataris (el dret internacional públic té com a destinataris subjectes amb personalitat jurídica internacional).

El dret internacional privat no és una part del dret internacional públic, sinó una part d'un ordenament jurídic estatal.

En definitiva, es poden establir els següents trets característics del dret internacional privat:

- És un sistema **autònom**: el dret internacional privat és un sistema normatiu que utilitza tècniques de regulació específiques i que és independent de la resta de l'ordenament per les peculiaritats del seu l'objecte.
- És un sistema **exhaustiu**: conté normes i criteris per a resoldre els problemes d'aplicació i interpretació específics de la matèria.
- És un sistema **exclusiu**: els jutges espanyols apliquen exclusivament el sistema espanyol de dret internacional privat (i no el d'altres estats).
- És un sistema **relatiu**: cada estat té el seu sistema de dret internacional privat propi, i això provoca una certa inseguretat jurídica i pot crear situacions claudicants, és a dir, relacions o actes vàlids en un estat però no en d'altres (per exemple, el matrimoni poligàmic o l'adopció simple), i propicia el que es coneix com el *forum shopping*.

El fet que el supòsit estigui vinculat a diversos ordenaments jurídics, cadascun amb les seves solucions normatives pròpies, obliga a precisar quin és el **sistema de referència** a partir del qual es regularà aquell supòsit. En el nostre cas aquest sistema serà l'ordenament espanyol. En altres paraules, estudiarem les solucions adoptades per l'ordenament jurídic espanyol per resoldre els supòsits que, des d'aquesta perspectiva, contenen un element d'estrangeria.

Exemple

La crisi matrimonial entre un espanyol i una colombiana residents als Estats Units presenta vincles amb diferents ordenaments jurídics i, per tant, pot ser regulada de manera ben diversa en funció del sistema de dret internacional privat de què partim.

Conflictes de caràcter privat

Els conflictes propis del dret internacional privat no són *conflictes internacionals* en el sentit que responen a un enfrontament jurídic entre estats, sinó que són supòsits i problemes jurídics que afecten o involucren a particulars.

Forum shopping

L'expressió és ben gràfica en indicar que l'actor «compra» la jurisdicció que més li interessa, és a dir, tenint present les divergències normatives, interposarà la demanda davant d'aquella jurisdicció que millor pugui satisfer els seus interessos.

2. Els sectors del dret internacional privat

Quan parlem dels sectors o del contingut del dret internacional privat fem referència al conjunt de matèries o problemes de què s'ocupa el dret internacional privat. És molt important tenir present que cada sector respon a principis, objectius i necessitats diferents i, per tant, està regulat per normes diferents.

Aquests sectors són quatre:

1) **Competència judicial internacional.** La primera qüestió que es planteja respecte una relació privada internacional de caràcter litigiós és la de quins són els tribunals o, més en general, les autoritats competents per a conèixer el litigi.

Exemple

Si es vol plantejar una demanda de divorci entre un espanyol i una francesa davant dels tribunals espanyols, la primera qüestió que hem de tenir en compte és si efectivament els tribunals espanyols són competents per a conèixer la demanda segons les normes de competència judicial internacional de l'ordenament jurídic espanyol (ja siguin aquestes d'origen europeu, convencional o intern).

2) **Cooperació internacional d'autoritats.** La vinculació del supòsit amb diversos ordenaments jurídics pot determinar la necessitat que les autoritats dels estats implicats hagin de cooperar entre si.

Exemple

Un jutge espanyol competent per a conèixer una demanda en matèria civil o mercantil contra una persona domiciliada a l'Argentina necessitarà notificar la demanda al demandat a fi que tingui coneixement de l'inici del procés a Espanya. Per portar a terme la notificació requerirà la cooperació de les autoritats argentines.

3) **Conflicte de lleis o determinació del dret aplicable.** La vinculació del supòsit amb diversos ordenaments jurídics també fa necessària la determinació de quina de les lleis vinculades amb el supòsit és l'aplicable al fons de la relació jurídica. Aquesta llei serà la que donarà resposta a les pretensions de les parts.

Exemple

Tornant a la crisi matrimonial entre un espanyol i una colombiana residents als Estats Units, es pot plantejar quina de les lleis presents en el supòsit és l'aplicable: l'espanyola, la colombiana o la nord-americana. La llei que sigui aplicable determinarà les causes de divorci –si s'escau–, les conseqüències de la ruptura del vincle o les mesures a adoptar, entre d'altres.

Tradicionalment aquest sector del dret internacional privat ha estat anomenat per la doctrina *conflicte de lleis*. No obstant això, i malgrat que l'article 149.1.8 CE utilitza aquesta expressió, la majoria de la doctrina internacional privatista utilitza l'expressió *determinació del dret aplicable* per a fer referència a aquesta problemàtica.

Es poden diferenciar dos tipus de conflictes en la mesura que es manifesten en l'espai:

- **Conflictes internacionals.** Aquests conflictes tenen l'origen en la pluralitat i diversitat dels ordenaments jurídics estatals, i són pròpiament els que recauen dins l'àmbit originari estricte del dret internacional privat. Es plantegen quan una situació jurídica de caràcter privat és vinculada amb diferents ordenaments jurídics (element d'estrangeria) i cadascun dona una resposta jurídica diferent al fons de la situació o relació. Més enllà d'això, i segons els ordenaments jurídics amb els quals sigui vinculada la relació jurídica internacional, els conflictes poden ser **intra-UE** (abans anomenats *intracomunitaris*), quan la relació privada és vinculada amb diferents ordenaments jurídics d'estats membres de la UE i susceptible d'estar subjecta a les llibertats fonamentals del dret europeu, o bé **extra-UE** (abans anomenats *extracomunitaris*), quan la relació no està subjecta a les exigències principals del dret europeu, generalment per ser vinculada amb ordenaments jurídics de tercers estats. Cal tenir en compte que la pertinença a la Unió Europea no elimina el caràcter «internacional» del conflicte de lleis, ja que es manté en gran manera la diversitat jurídica entre els ordenaments dels estats membres, però sí el *difumina* en els àmbits sotmesos a la integració.
- **Conflictes interns:** Aquests conflictes tenen el seu origen en la pluralitat d'ordenaments jurídics que coexisteixen dins d'un mateix estat. Això succeeix en països com Espanya i els EUA. Entre els conflictes interns podem distingir:
 - Els **conflictes interpersonals:** són els que tradicionalment es plantejaven en els protectorats o colònies, en aplicar-se als indígenes unes lleis diferents a les aplicables als nacionals de l'estat protector o colonitzador. També es plantegen aquests conflictes en estats independents com l'Índia, el Pakistan o Bangladesh, on hi ha normes o lleis diferents per als hindús, musulmans, jueus o zoroastrians, particularment en matèria de dret de família i de successions. Són conflictes interètnics o interconfessionals.
 - Els **conflictes interregionals o de base territorial:** són els conflictes que sorgeixen a l'interior d'un mateix estat com a conseqüència de les diferents legislacions que coexisteixen en els diversos territoris o regions. En el territori espanyol aquests conflictes es plantegen perquè en el seu interior coexisteixen diferents drets civils, que seran completats pel Codi civil estatal a títol de dret supletori en funció de la plenitud o fragmentarietat del dret civil en qüestió. El criteri determinant per a saber quin dret civil espanyol és d'aplicació és el veïnatge civil (art. 14, 15 i 16 CC).
Malgrat que s'ha generat un intens debat doctrinal entorn de si el dret internacional privat s'ha d'ocupar o no d'aquests conflictes interns o interregionals, la tendència que predomina actualment és la que par-

Les llibertats fonamentals de la UE

Vegeu, com a exemple, l'STJUE de 2 d'octubre de 2003, C-148/02, *Garcia Avello*, en la qual la determinació de la llei aplicable als cognoms d'uns menors dobles nacionals espanyols-belgues es veu condicionada per exigències derivades del dret a la lliure circulació de les persones en el si de la UE.

teix de la inclusió d'aquests conflictes en el dret internacional privat, malgrat que hagin de ser objecte d'un tractament autònom.

Drets espanyols de successió

A Espanya coexisteixen diferents drets civils en diferents matèries. Un exemple paradigmàtic d'aquesta pluralitat es constata en matèria successòria. La disparitat substantiva dels diferents drets successoris espanyols genera també un conflicte de lleis quan el supòsit està vinculat a diversos drets espanyols. Aquests conflictes s'anomenen *conflictes de lleis interns* o *conflictes interregionals*, els quals tenen certa analogia amb els conflictes internacionals.

Exemple

Una catalana i un madrileny contrauen matrimoni i no pacten quin serà el seu règim econòmic matrimonial. Posteriorment es volen divorciar i quan es planteja la qüestió de la liquidació del règim econòmic matrimonial es planteja un conflicte interregional, ja que el règim comú estableix que si no hi ha pacte el règim econòmic serà el de guanys, mentre que el règim català estableix que si no hi ha pacte regirà el règim de separació de béns. Per a resoldre aquest conflicte de lleis interregional i establir quina és la llei aplicable, el jutge haurà de recórrer a la norma de conflicte de l'article 16.3 CC.

D'altra banda, es poden suscitar **conflictes intertemporals** en la mesura que els conflictes de lleis es manifestin en el temps. Aquests són els conflictes que es deriven de la successió en el temps de les diferents legislacions, bé pel canvi de la norma de conflicte mateixa o de la connexió utilitzada per aquesta o, del dret material estranger al qual fa remissió la norma de conflicte. Respecte d'aquests conflictes, també s'ha plantejat la qüestió de si han de quedar o no inclosos en la disciplina del dret internacional privat, i també és la tendència dominant la d'incloure'ls.

4) Eficàcia extraterritorial dels actes i decisions estrangers

El darrer dels sectors del dret internacional privat estableix els requisits perquè un acte o decisió estrangera tingui eficàcia extraterritorial i pugui desplegar els efectes jurídics (cosa jutjada i força executiva, fonamentalment) en el territori d'un altre estat; d'aquesta manera es garanteix la continuïtat en l'espai dels drets i expectatives adquirits en el marc d'un ordenament jurídic concret.

Exemple

Un espanyol es casa a Espanya amb una alemanya. Un temps després, per qüestions laborals, van a viure a Mèxic, país en el qual es deterioren les relacions. Es dicta sentència mexicana en què es declara el divorci. Aquesta sentència té un efecte territorial estrictament limitat i no desplega a Espanya cap eficàcia fins que no hagi estat reconeguda per l'autoritat espanyola competent.

El **dret de la nacionalitat** i el **dret d'extrangeria** són branques del dret que tenen una certa relació amb el dret internacional privat; en particular, el dret d'extrangeria, el qual condiona directament alguns dels problemes propis del dret internacional privat, com és el tracte de l'estranger en el procés civil o, el que és el mateix, els problemes d'extrangeria processal.

La relativitat del dret internacional privat i la relació entre els diferents sectors

La relativitat dels sistemes de dret internacional privat implica la manca de solucions universals o absolutes en aquesta matèria i, per tant, tal com s'ha dit, la necessitat de determinar un sistema de referència a partir del qual enfocar, analitzar i donar una resposta al supòsit. Aquesta operació, que es pot assimilar a grans trets amb la determinació de l'autoritat competent per a conèixer del supòsit en qüestió, serà lògicament prèvia a la resolució de la resta de problemes de dret internacional privat que es plantegin, en particular identificar el dret aplicable al fons de la relació jurídica. Per tant, la relativitat del dret internacional privat imposa un ordre lògic en l'aplicació de les normes dels diferents sectors d'aquesta disciplina. Pel que fa a la relació entre els sectors de la competència judicial internacional i el del dret aplicable, aquesta idea rep tradicionalment també la denominació de *regla forum/ius*.

Exemple

Així, només quan haguem determinat, d'acord amb les normes espanyoles de dret internacional privat, que un jutge espanyol és competent per a conèixer d'un cas (hem determinat que el *forum* o, més en general, el sistema de referència és l'espanyol), ens podrem plantejar, d'acord també amb les normes espanyoles de dret internacional privat, quin és el dret aplicable al fons de la qüestió plantejada (és a dir, quin es el *ius*). I, si el jutge competent (el sistema de referència) és d'un altre país, el dret aplicable també pot variar, ja que llavors caldrà aplicar les normes de dret internacional privat d'aquest altre ordenament per a determinar la llei aplicable. Per tant, podem dir que el *forum* condiciona el *ius* (la competència judicial internacional condiciona la llei aplicable).

3. Pluralitat de fonts i evolució del sistema espanyol de dret internacional privat

Les fonts de producció de les normes de dret internacional privat responen al mateix esquema que qualsevol altre sector del dret privat d'un ordenament jurídic concret. En considerar el dret internacional privat com una branca dels ordenaments estatals, el **sistema de fonts del dret internacional privat és el propi de cada ordenament jurídic**. Per tant, les fonts del dret internacional privat espanyol són les mateixes que les del dret civil, mercantil o processal espanyols. La Constitució (art. 93 i 96 CE), juntament amb l'article 1.1 CC, configura el sistema de fonts de l'ordenament espanyol i delimita l'origen intern, internacional o consuetudinari de les fonts de producció normativa.

Cada estat estableix les normes que regulen les relacions privades internacionals, sigui de manera autònoma o concertada amb altres estats per a adoptar una regulació uniforme.

L'elaboració de normes uniformes pot tenir lloc per mitjà d'un tractat internacional o de l'atribució de competències a una organització supranacional, com la Unió Europea (en endavant, UE), per tal que sigui aquesta la que reguli el tràfic extern mitjançant un acte de la UE (reglament, directiva).

En aquest sentit, el sistema de dret internacional privat està integrat per principis i normes que provenen de diferents fonts de producció jurídica:

- Normes de producció **institucional**: dret internacional privat de la UE.
- Normes de producció **internacional**:
 - Normes **convencionals**
 - Usos del comerç internacional o *lex mercatoria*
- Normes de producció **interna**: dret internacional privat autònom.

3.1. Les normes de dret internacional privat de la Unió Europea

Les normes de la UE s'imposen a les de dret intern en virtut del principi de **primàcia** i del principi d'**aplicabilitat immediata**, i poden gaudir a més d'efecte directe. També s'imposen, en principi, a les normes convencionals, per bé que les regles o clàusules de compatibilitat de les normes de producció de la UE poden establir el contrari.

Un dels mitjans per a aconseguir la **integració de la UE** ha estat el de l'**aproximació** de les legislacions nacionals dels estats membres. Aquesta és una de les tècniques emprades en l'àmbit del dret privat. Inicialment s'actuava amb la convicció que n'hi hauria prou fent aquesta aproximació perquè es pensava que la unificació total era qüestió de temps. Òbviament, la unificació progressiva del dret privat dels estats membres hauria eliminat un dels pressupòsits del dret internacional privat –la diversitat legislativa i la consegüent disparitat en les solucions normatives. No obstant això, aquest primer estadi del dret europeu sembla que ha estat superat, de manera que més que anar envers una unificació del dret material amb efecte directe, s'ha reforçat l'aproximació mitjançant l'atribució de competència a la UE per a adoptar normes de dret internacional privat. La base sobre la qual actualment es fonamenta aquesta competència és l'article 81 del Tractat de Funcionament de la Unió Europea (TFUE).

Tractat d'Amsterdam

És el Tractat d'Amsterdam signat el 2 d'octubre de 1997 el que per primera vegada reconeix competència a la Comunitat Europea per a adoptar normes de dret internacional privat.

L'article 81 TFUE preveu que la UE pugui adoptar les mesures necessàries per a garantir:

- El **reconeixement mutu** de les resolucions judicials i extrajudicials, i també l'execució.
- La **notificació** o trasllat transfronterer de documents judicials i extrajudicials.
- La compatibilitat de les normes aplicables en els estats membres sobre **conflictes de lleis i de jurisdicció**.
- La cooperació en l'**obtenció de proves**.
- **Una tutela judicial efectiva**.
- Eliminar obstacles al bon funcionament dels procediments civils fomentant, si fos necessari, la compatibilitat de les normes de procediment civil aplicables als estats membres.
- El desenvolupament de **mètodes alternatius** de resolució de litigis.

Aquesta transformació del panorama en el repartiment i atribució de competències a la UE no ha estat, però, unànimement acceptada per tots els estats membres, i alguns d'ells –Dinamarca, el Regne Unit i Irlanda– no s'han avingut a cedir competències en aquest àmbit.

El Regne Unit i Irlanda (*opting in, opting out*) no han renunciat per complert a la incorporació dels actes de la UE resultants d'aquesta competència en el seu ordenament jurídic en la mesura en què s'adhereixin al procediment legislatiu. En canvi, Dinamarca no va preveure aquesta possibilitat i l'única manera d'estendre l'aplicació del contingut dels actes de la UE adoptats en virtut de l'article 65 TCE, ara l'article 81 TFUE, és l'adopció de convenis entre aquest país i la UE.

Actualment les normes de dret internacional privat de la UE estan incorporades en:

- **Reglaments.** El reglament és l'instrument més utilitzat pel legislador de la UE per a adoptar normes de dret internacional privat, ja que és el que ofereix més seguretat jurídica. Com es veurà a continuació, la UE ha adoptat diferents reglaments en matèria de dret internacional privat.

Per exemple, el Reglament 1215/2012 relatiu a la competència judicial, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil; el Reglament 2201/2003 relatiu a la competència, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria matrimonial i de responsabilitat parental; el Reglament 805/2004 pel qual es crea un títol executiu per crèdits no impugnats i el Reglament 4/2009 relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement i execució de resolucions i la cooperació en matèria d'obligacions d'aliments.

- **Directives.** Són normes per a l'aproximació de les legislacions nacionals. La tècnica de regulació dóna un marge de maniobra als estats membres per a configurar la institució d'acord amb la tradició jurídica pròpia, per a impedir eliminar les diferències i, per això, algunes d'aquestes directives contenen normes conflictuals de dret internacional privat, per bé que aquest mateix poder de disposició en concretar la norma ha resultat perjudicial per a la seguretat jurídica.
- **Convenis de la UE** o dret «comunitari» complementari. És una via abandonada des de fa uns anys pels inconvenients que té en l'execució, llevat del cas de Dinamarca.

Cal tenir igualment ben present la importantíssima funció interpretativa, integradora i desenvolupadora de la jurisprudència del **Tribunal de Justícia de la Unió Europea**, que es manifesta essencialment mitjançant la formulació de qüestions prejudicials per part dels òrgans jurisdiccionals dels estats membres (article 267 TFUE).

3.1.1. Principals reglaments de dret internacional privat de la UE

Com ja hem dit el reglament és l'instrument normatiu a través del qual s'adopten les principals disposicions de dret internacional privat de la UE. A fi de tenir-ne una perspectiva general, tot seguit s'enumeren sistemàticament els principals reglaments de la UE de dret internacional privat, desglossats per

Opting in, opting out

Per a una visualització d'aquesta possibilitat d'opció compareu els consideratius 46 i 47 del Reglament 4/2009 relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement i execució de resolucions i la cooperació en matèria d'obligacions d'aliments.

Regne Unit

El Regne Unit continua tenint la condició d'estat membre de la UE fins que no es materialitzi el seu procés de sortida (*brexit*) i es determinin les condicions d'aquesta sortida i en particular les seves conseqüències jurídiques pel que fa a les normes europees de dret internacional privat.

Dinamarca

L'Acord entre la Comunitat Europea i Dinamarca, fet a Brussel·les el 19 d'octubre de 2005, fa extensiva l'aplicació a aquest país del Reglament 44/2001 relatiu a la competència judicial, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil, a partir de l'1 de juliol de 2007. El Reglament 44/2001 ha estat derogat i substituït pel Reglament 1215/2012.

Dret del consum

En l'àmbit de dret del consum diferents directives han incorporat normes de dret internacional privat.

sectors (dret processal civil internacional i dret aplicable) i per matèries (reglaments de caràcter general, en matèria de família, successions, obligacions contractuals, obligacions extracontractuals i fallida).

	Dret processal civil internacional	Dret aplicable
En general	<p>Reglament (UE) núm. 1215/2012 del Parlament Europeu i del Consell, de 12 de desembre de 2012, relatiu a la competència judicial, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil.</p> <p>Reglament (CE) núm. 1393/2007 del Parlament Europeu i del Consell, de 13 de novembre de 2007, relatiu a la notificació i al trasllat als estats membre de documents judicials i extrajudicials en matèria civil i mercantil.</p> <p>Reglament (CE) núm. 1296/2001 del Consell, de 28 de maig de 2001, relatiu a la cooperació entre els òrgans jurisdiccionals dels estats membre en l'àmbit de l'obtenció de proves en matèria civil o mercantil.</p> <p>Reglament (UE) núm. 655/2014 del Parlament Europeu i del Consell, de 15 de maig de 2014, pel qual s'estableix el procediment relatiu a l'ordre europea de retenció de comptes a fi de simplificar el cobrament transfronterer de deutes en matèria civil i mercantil.</p>	
Família	<p>Reglament (CE) núm. 2201/2003 del Consell, de 27 de novembre de 2003, relatiu a la competència, el reconeixement i l'execució de les resolucions judicials en matèria matrimonial i de responsabilitat parental, pel qual es deroga el Reglament (CE) núm. 1347/2000.</p> <p>Reglament (UE) núm. 2019/1111 del Consell, de 25 de juny de 2019, relatiu a la competència, el reconeixement i l'execució de resolucions en matèria matrimonial i de responsabilitat parental, i sobre la sostracció internacional de menors (versió refosa). Serà aplicable a partir de l'1 d'agost de 2022 i derogarà el Reglament núm. 2201/2003.</p> <p>Reglament (UE) núm. 606/2013 del Parlament Europeu i del Consell, de 12 de juny de 2013, relatiu al reconeixement mutu de mesures de protecció en matèria civil.</p>	<p>Reglament (UE) núm. 1259/2010 del Consell, de 20 de desembre de 2010, pel que s'estableix una cooperació reforçada en l'àmbit de la llei aplicable al divorci i a la separació judicial.</p>
	<p>Reglament (UE) núm. 2016/1103 del Consell, de 24 de juny de 2016, pel que s'estableix una cooperació reforçada en l'àmbit de la competència, la llei aplicable, el reconeixement i l'execució de resolucions en matèria de règims econòmics matrimonials.</p> <p>Reglament (UE) núm. 2016/1104 del Consell, de 24 de juny de 2016, pel que s'estableix una cooperació reforçada en l'àmbit de la competència, la llei aplicable, el reconeixement i l'execució de resolucions en matèria d'efectes patrimonials de les unions registrades.</p>	

Atenció:

Alguns reglaments contenen tant normes de dret processal civil internacional (competència judicial internacional, cooperació internacional d'autoritats i reconeixement i execució) com de determinació del dret aplicable, i per això es mencionen en dues ocasions, en cadascun dels sectors considerats.

	Dret processal civil internacional	Dret aplicable
Obligacions d'aliments	Reglament (CE) núm. 4/2009 del Consell, de 18 de desembre de 2008, relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement i l'execució de les resolucions i la cooperació en matèria d'obligacions d'aliments.	
Successions	Reglament (UE) núm. 650/2012 del Parlament Europeu i del Consell, de 4 de juliol de 2012, relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement i l'execució de les resolucions, a l'acceptació i l'execució dels documents públics en matèria de successions mortis causa i a la creació d'un certificat successori europeu.	
Obligacions contractuals		Reglament (CE) núm. 593/2008 , del Parlament Europeu i del Consell, de 17 de juny de 2008, sobre llei aplicable a les obligacions contractuals (Roma I).
Obligacions extracontractuals		Reglament (CE) núm. 864/2007 del Parlament Europeu i del Consell, d'11 de juliol de 2007, relatiu a la llei aplicable a les obligacions extracontractuals (Roma II).
Fallida	Reglament (UE) 2015/848 del Parlament Europeu i del Consell, de 20 de maig de 2015, sobre procediments d'insolència.	

Els reglaments de dret processal civil internacional de caràcter general (Reglaments 1215/2012, 1393/2007 i 1296/2001) seran abastament analitzats en els mòduls «Competència judicial internacional» i «Reconeixement i execució de resolucions judicials estrangeres». En canvi, la resta de reglaments seran només mencionats a títol exemplificatiu o com a contrapunt il·lustratiu, és per això que resulta convenient exposar molt breument, a continuació, les claus per a delimitar el seu àmbit d'aplicació.

3.1.2. Reglament (CE) núm. 2201/2003 del Consell, de 27 de novembre de 2003, relatiu a la competència, el reconeixement i l'execució de les resolucions judicials en matèria matrimonial i de responsabilitat parental

- **Àmbit d'aplicació material:** s'aplica a procediments relatius a divorci, separació legal i nul·litat del matrimoni per la qual cosa es refereix a l'estat civil dels cònjuges (sense comprendre problemes com les causes de divorci, les conseqüències patrimonials del matrimoni o altres possibles qüestions accessòries), així com respecte de la responsabilitat parental, entesa com els drets i obligacions conferides a una persona física o jurídica en virtut d'una resolució judicial, per ministeri de la llei o per un acord amb efectes jurídics, en relació amb la persona o els béns d'un menor. Queda exclòs del seu àmbit material la filiació, l'adopció, el nom i cognoms del menor, l'emancipació, els aliments, les successions i les infraccions penals comeses pels menors, així com els procediments iniciats davant d'autoritats re-

Regl. 2201/2003

Aquest reglament deroga el Reglament (CE) núm. 1347/2000. Al seu torn, a partir de l'1 d'agost de 2022, serà derogat i substituït pel Reglament (UE) núm. 2019/1111 del Consell, de 25 de juny de 2019, relatiu a la competència, el reconeixement i l'execució de resolucions en matèria matrimonial i de responsabilitat parental, i sobre la sostracció internacional de menors (versió refosa).

ligioses i, per una altra, qüestions connexes com el règim econòmic matrimonial i els aliments.

- **Sectors regulats:** comprèn normes sobre competència judicial internacional i sobre reconeixement i execució.
- **Àmbit d'aplicació territorial:** es delimita pel territori de tots els estats membres, llevat de Dinamarca. Aquest territori inclou els departaments francesos d'ultramar i Gibraltar, però no inclou els territoris i països d'ultramar que tenen relacions especials amb el Regne Unit. Naturalment, també inclou Ceuta, Melilla i els arxipèlags.
En conseqüència, el Reglament «distribueix» la competència judicial internacional entre les jurisdiccions d'aquest territori i s'aplica, així mateix, al reconeixement i execució en un estat membre d'una resolució dictada en un altre estat membre.
- **Àmbit d'aplicació temporal:** l'art. 64 Reglament 2201/2003 concreta l'aplicabilitat del Reglament 2201/2003 en la mesura que les accions s'hagin exercitat amb posterioritat a l'entrada en vigor d'aquest Reglament i amb independència del moment en què es van produir els fets que configuren l'objecte del litigi. Cal destacar que l'àmbit d'aplicació temporal de les normes de reconeixement i execució de resolucions estrangeres del Reglament 2201/2003 és més ampli que el de les normes de competència judicial internacional contingudes en aquest instrument (art. 64.2 del Reglament).
- **Compatibilitat amb altres instruments:** el Reglament 2201/2003 a partir de la seva entrada en vigor va derogar el Reglament 1347/2000 i va substituir, en les relacions entre els estats membres, els convenis internacionals existents en el moment de l'entrada en vigor ratificats entre dos o més estats membres i relatius a les matèries regulades pel Reglament, enumerats en l'article 59 del Reglament. Particular importància té l'art. 60 del Reglament 2201/2003 on s'especifica la seva primacia sobre diferents convenis en les relacions entre els estats membres. Interessa destacar el Conveni de la Haia de 1961 sobre competència de les autoritats i llei aplicable en matèria de protecció de menors, el Conveni europeu de 1980 relatiu al reconeixement i execució de decisions en matèria de custòdia de menors i el Conveni de la Haia de 1980 sobre els aspectes civils de la sostracció internacional de menors, en ser convenis ratificats per Espanya. Igualment, pel que fa a les relacions amb el Conveni de la Haia de 1996 relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement, l'execució i la cooperació en matèria de responsabilitat parental i de mesures de protecció dels nens, el Reglament 2201/2003 s'aplicarà quan el menor afectat tingui la seva residència habitual al territori d'un estat membre i, pel que fa al reconeixement i l'execució, serà també d'aplicació el Reglament 2201/2003 quan la resolució sigui originària d'un estat membre i l'estat requerit sigui també

un estat membre, encara que el menor afectat tingui la seva residència habitual en un estat no membre que sigui part contractant del conveni citat.

Els convenis citats continuaran mantenint els seus efectes en les matèries no regulades pel Reglament 2201/2003.

3.1.3. Reglament (UE) núm. 2016/1103 del Consell, de 24 de juny de 2016, pel qual s'estableix una cooperació reforçada en l'àmbit de la competència, la llei aplicable i el reconeixement i l'execució de resolucions en matèria de règims econòmics matrimonials

- **Àmbit d'aplicació material.** S'aplica a tots els aspectes de dret civil dels règims econòmics matrimonials, tant els relatius a l'administració quotidiana del patrimoni com a la seva liquidació, en particular com a conseqüència de la separació de la parella o de la mort d'un dels cònjuges. El concepte de «règim econòmic matrimonial» s'ha d'interpretar de manera autònoma i inclou totes les relacions patrimonials entre els cònjuges i entre aquests i tercers que derivin directament del vincle matrimonial o de la seva dissolució. Comprèn les normes imperatives, opcionals o supletòries per als cònjuges, i les capitulacions matrimonials. Queden excloses del reglament altres qüestions civils que no es refereixin al règim econòmic matrimonial, com ara la capacitat jurídica general dels cònjuges (però sí que s'inclouen els drets i facultats d'aquests sobre el seu patrimoni, sia entre ells o respecte a tercers), les obligacions d'aliments entre els cònjuges o les qüestions relatives a la successió per causa de mort d'un dels cònjuges. També s'exclou la qüestió preliminar referida a la mateixa existència, validesa i reconeixement del matrimoni. Estan igualment excloses de l'àmbit material del reglament la naturalesa dels drets reals sobre un bé (sense perjudici de preveure la possible adaptació en cas d'un dret real desconegut), les qüestions registrals i les de seguretat social, i també el dret de transmissió o ajustament entre els cònjuges, en cas de divorci, separació judicial o nul·litat del matrimoni, dels drets de pensió de jubilació o d'invalidesa meritats durant el matrimoni i que no hagin donat lloc a ingressos en forma de pensió. Però aquesta darrera exclusió s'ha d'entendre estrictament, de manera que el reglament sí que inclou la qüestió de classificar els actius de pensions, els imports que ja s'hagin abonat a un dels cònjuges durant el matrimoni i la possible compensació que es concediria en cas de pensions subscrietes amb béns comuns. El reglament no s'aplica a les qüestions duaneres, fiscals o administratives.
- **Sectors regulats.** Comprèn normes sobre competència judicial internacional, sobre llei aplicable (amb efectes *erga omnes*) i sobre reconeixement i execució.
- **Àmbit d'aplicació territorial.** És adoptat per via de la cooperació reforçada, i per tant només vincula els estats membres que hi han participat,

que són: Bèlgica, Bulgària, República Txeca, Grècia, Alemanya, Espanya, França, Croàcia, Itàlia, Luxemburg, Malta, Països Baixos, Àustria, Portugal, Eslovènia, Finlàndia, Suècia i Xipre.

- **Àmbit d'aplicació temporal.** És aplicable a les accions judicials exercitades, als documents públics formalitzats o registrats i a les transaccions judicials aprovades o celebrades a partir del 29 de gener de 2019. Ara bé, quan l'acció s'hagi exercitat a l'estat membre d'origen abans del 29 de gener de 2019, les resolucions que s'hagin dictat després d'aquesta data s'han de reconèixer i executar de conformitat amb les normes del reglament, sempre que les normes de competència aplicades siguin conformes a les previstes en el capítol II del reglament. D'altra banda, les disposicions sobre llei aplicable del reglament només s'han d'aplicar als cònjuges que hagin celebrat el matrimoni o que hagin especificat la llei aplicable al règim econòmic matrimonial després del 29 de gener de 2019.
- **Compatibilitat amb altres instruments.** No afecta l'aplicació dels convenis bilaterals o multilaterals dels quals siguin part un o més estats membres en el moment de l'adopció del text europeu (o de la decisió en virtut de l'article 331.1, apartats 1 o 2 del TFUE, per la qual un estat membre s'incorpori a la cooperació reforçada) i que es refereixin a matèries regulades en el mateix reglament, sense perjudici de les obligacions dels estats membres de conformitat amb l'article 351 TFUE (convenis anteriors a 1 de gener de 1958). Amb tot, el reglament preval entre els estats membres sobre els convenis celebrats entre ells en la mesura que aquests convenis es refereixin a matèries regulades pel reglament. No afecta determinats convenis celebrats entre Dinamarca, Islàndia, Finlàndia, Noruega i Suècia.

3.1.4. Reglament (UE) núm. 2016/1104 del Consell, de 24 de juny de 2016, pel qual s'estableix una cooperació reforçada en l'àmbit de la competència, la llei aplicable i el reconeixement i l'execució de resolucions en matèria d'efectes patrimonials de les unions registrades

- **Àmbit d'aplicació material.** S'aplica a tots els aspectes de dret civil dels efectes patrimonials de les unions registrades, tant els relatius a l'administració quotidiana del patrimoni com a la seva liquidació, en particular com a conseqüència de la separació de la unió registrada o de la mort d'un dels membres. Queden excloses del reglament altres qüestions civils que no es refereixin als efectes patrimonials de les unions registrades, com ara la capacitat jurídica general dels membres (però sí que s'inclouen els drets i facultats d'aquests sobre el seu patrimoni, sia entre ells o respecte a tercers), les obligacions d'aliments entre els membres de la unió registrada o les qüestions relatives a la successió per causa de mort d'un dels membres de la unió registrada. També s'exclou la qüestió preliminar referida a la mateixa existència, validesa i reconeixement de la unió regis-

trada. Estan igualment excloses de l'àmbit material del reglament la naturalesa dels drets reals sobre un bé (sense perjudici de preveure la possible adaptació en cas d'un dret real desconegut), les qüestions registrals i les de seguretat social, i també el dret de transmissió o ajustament entre els membres de la unió registrada, en cas de dissolució o anul·lació d'aquesta unió, dels drets de pensió de jubilació o d'invalidesa meritats durant la vigència de la unió registrada i que no hagin donat lloc a ingressos en forma de pensió durant la vigència d'aquesta. Però aquesta darrera exclusió s'ha d'entendre estrictament, de manera que el reglament sí que inclou la qüestió de classificar els actius de pensions, els imports que ja s'hagin abonat a un dels membres de la unió registrada durant la vigència d'aquesta i la possible compensació que es concediria en cas de pensions subscrietes amb béns comuns. El reglament no s'aplica a les qüestions duaneres, fiscals o administratives.

- **Sectors regulats.** Comprèn normes sobre competència judicial internacional, sobre llei aplicable (amb efectes *erga omnes*) i sobre reconeixement i execució.
- **Àmbit d'aplicació territorial.** És adoptat per via de la cooperació reforçada, i per tant només vincula els estats membres que hi han participat, que són: Bèlgica, Bulgària, República Txeca, Grècia, Alemanya, Espanya, França, Croàcia, Itàlia, Luxemburg, Malta, Països Baixos, Àustria, Portugal, Eslovènia, Finlàndia, Suècia i Xipre.
- **Àmbit d'aplicació temporal.** És aplicable a les accions judicials exercitades, als documents públics formalitzats o registrats i a les transaccions judicials aprovades o celebrades a partir del 29 de gener de 2019. Ara bé, quan l'acció s'hagi exercitat a l'estat membre d'origen abans del 29 de gener de 2019, les resolucions que s'hagin dictat després d'aquesta data s'han de reconèixer i executar de conformitat amb les normes del reglament, sempre que les normes de competència aplicades siguin conformes a les previstes en el capítol II del reglament. D'altra banda, les disposicions sobre llei aplicable del reglament només s'han d'aplicar als membres d'una unió que l'hagin registrat o que hagin especificat la llei aplicable a l'efecte patrimonial de la seva unió després del 29 de gener de 2019.
- **Compatibilitat amb altres instruments.** No afecta l'aplicació dels convenis bilaterals o multilaterals dels quals siguin part un o més estats membres en el moment de l'adopció del text europeu (o de la decisió en virtut de l'article 331.1, apartats 1 o 2 del TFUE, per la qual un estat membre s'incorpori a la cooperació reforçada) i que es refereixin a matèries regulades en el mateix reglament, sense perjudici de les obligacions dels estats membres de conformitat amb l'article 351 TFUE (convenis anteriors a 1 de gener de 1958). Amb tot, el reglament preval entre els estats membres

sobre els convenis celebrats entre ells en la mesura que aquests convenis es refereixin a matèries regulades pel reglament.

3.1.5. Reglament (CE) núm. 4/2009 del Consell, de 18 de desembre de 2008, relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement i l'execució de les resolucions i la cooperació en matèria d'obligacions d'aliments

- **Àmbit d'aplicació material:** obligacions d'aliments.
- **Sectors regulats:** comprèn normes sobre competència judicial internacional, sobre reconeixement i execució i sobre determinació del dret aplicable, per remissió de l'article 15 del Reglament 4/2009 al Protocol de la Haia, de 23 de novembre de 2007, sobre la llei aplicable a les obligacions alimentàries. Pel que fa a la determinació del dret aplicable el Protocol de 2007 al qual es remet el Reglament 4/2009 és un instrument *erga omnes*, de manera que els òrgans jurisdiccionals dels estats membres vinculats pel Reglament aplicaran la llei designada per les normes de conflicte del Protocol amb independència que aquesta llei sigui la llei d'un tercer estat.
- **Àmbit d'aplicació territorial:** es delimita pel territori de tots els estats membres, inclosa Dinamarca (per bé que no íntegrament). Aquest territori inclou els departaments francesos d'ultramar i Gibraltar, però no inclou els territoris i països d'ultramar que tenen relacions especials amb el Regne Unit. Naturalment, també inclou Ceuta, Melilla i els arxipèlags. En conseqüència, el Reglament «distribueix» la competència judicial internacional entre les jurisdiccions d'aquest territori i s'aplica, així mateix, al reconeixement i execució en un estat membre d'una resolució dictada en un altre estat membre.
- **Àmbit d'aplicació temporal:** aquest Reglament s'aplica des del 18 de juny de 2011, a excepció de les disposicions enumerades en l'article 76.2.
- **Compatibilitat amb altres instruments:** el Reglament 4/2009 incorpora dues regles de compatibilitat per mitjà de les quals regula la seva relació amb els reglaments 44/2001, desplaçat pel Reglament 1215/2012, i 805/2004, d'una banda, i amb els convenis i acords internacionals existents, d'una altra. El Reglament 4/2009 substitueix tant les disposicions en matèria d'obligacions alimentàries del Reglament 44/2001 com les del Reglament 805/2004, excepte en allò que és referent als títols executius europeus relatius a obligacions alimentàries expedits en un estat membre no vinculat pel Protocol de la Haia de 2007 (art. 68). L'actual Reglament 1215/2012 i atesa l'existència del Reglament 04/2009, ja ha exclòs expressament les obligacions alimentàries del seu àmbit material d'aplicació (art. 1.2 e). Pel que fa als convenis internacionals segons l'article 69.2 del Reglament 4/2009, aquest prevaldrà sobre els convenis i acords que es refe-

reixin a matèries regulades pel reglament present i dels quals siguin part els estats membres. No obstant això, el Reglament no afectarà l'aplicació del Conveni de 23 de març de 1962 entre Suècia, Dinamarca, Finlàndia, Islàndia i Noruega sobre la cobertura de crèdits d'aliments pels estats part del Conveni (art. 69.3).

3.1.6. Reglament (UE) núm. 606/2013 del Parlament Europeu i del Consell, de 12 de juny de 2013, relatiu al reconeixement mutu de mesures de protecció en matèria civil

- **Àmbit d'aplicació material:** reconeixement de mesures de protecció en matèria civil, entenent per «mesures de protecció», qualsevol decisió dictada per l'autoritat d'expedició de l'estat membre d'origen que imposi una o diverses de les següents obligacions a una persona causant d'un risc, amb la finalitat de protegir a una altra persona quan la integritat física o psíquica de la darrera pugui estar en perill: a) la prohibició o regulació de l'entrada en el lloc en el qual la persona protegida resideix o treballa o que freqüenta o en el qual s'està de manera habitual; b) la prohibició o regulació de qualsevol tipus de contacte amb la persona protegida, incloent-hi els contactes telefònics, per correu electrònic o postal, per fax o per qualsevol altre mitjà; c) la prohibició o regulació de l'apropament a la persona protegida a una distància menor de la prescrita.
- **Sectors regulats:** reconeixement i execució.
- **Àmbit d'aplicació territorial:** vincula les autoritats de tots els estats membres de la UE, llevat de Dinamarca.
- **Àmbit d'aplicació temporal:** el Reglament s'aplica a les mesures de protecció dictades després de l'11 de gener de 2015, independentment de quan s'hagin iniciat els procediments.

3.1.7. Reglament (UE) núm. 650/2012 del Parlament Europeu i del Consell, de 4 de juliol de 2012, relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement i l'execució de les resolucions, a l'acceptació i l'execució dels documents públics en matèria de successions *mortis causa* i a la creació d'un certificat successori europeu

- **Àmbit d'aplicació material:** les successions per causa de mort, comprenent qualsevol forma de transmissió *mortis causa* de béns, drets i obligacions, que derivi d'un acte voluntari en virtut d'una disposició *mortis causa* o d'una successió abintestada. No serà aplicable a les qüestions fiscals, duaneres i administratives. Les matèries que queden excloses de l'àmbit

d'aplicació material del Reglament 650/2012 estan enumerades en l'art. 1.2 i són l'estat civil de les persones físiques, així com les relacions familiars i les relacions que, d'acord amb la llei que se'ls pot aplicar, tinguin efectes comparables; la capacitat jurídica de les persones jurídiques; les qüestions relatives a la desaparició, l'absència o presumpció de mort d'una persona física; les qüestions relatives als règims econòmics matrimonials, així com els règims patrimonials resultants de les relacions que la llei aplicable en aquests casos consideri que tenen efectes comparables al matrimoni; les obligacions d'aliments diferents de les que tinguin la seva causa en la mort; la validesa formal de les disposicions *mortis causa* fetes oralment; els béns, drets i accions creats o transmesos per títol diferent de la successió, per exemple, per mitjà de liberalitats, propietat conjunta de diverses persones amb reversió a favor del sobrevivent, plans de pensions, contractes d'assegurança i transaccions de naturalesa anàloga, sense perjudici d'allò establert en l'art. 23.2 lletra i; les qüestions que es regeixin per la normativa aplicable a les societats, associacions i altres persones jurídiques, com les clàusules contingudes en les escriptures fundacionals i en els estatuts de societats, associacions i altres persones jurídiques que especifiquen la sort de les participacions socials en morir els seus membres; la dissolució, extinció i fusió de societats, associacions i altres persones jurídiques; la creació, administració i dissolució de trusts; la naturalesa dels drets reals; i qualsevol inscripció de drets sobre béns mobles o immobles en un registre, inclosos els requisits legals per la pràctica dels assentaments, i els efectes de la inscripció o de l'omissió d'inscripció d'aquests drets en el mateix registre.

- **Sectors regulats:** comprèn normes sobre competència judicial internacional, sobre reconeixement i execució i sobre determinació del dret aplicable. Pel que fa a la determinació del dret aplicable és un instrument *erga omnes*, de manera que els òrgans jurisdiccionals dels estats membres vinculats pel Reglament aplicaran la llei designada per les normes de conflicte del Reglament amb independència que aquesta sigui la llei d'un tercer estat.
- **Àmbit d'aplicació territorial:** es delimita pel territori de tots els estats membres, llevat de Dinamarca, Regne Unit i República d'Irlanda. Aquest territori inclou els departaments francesos d'ultramar i Gibraltar, també inclou Ceuta, Melilla i els arxipèlags.
En conseqüència, el Reglament «distribueix» la competència judicial internacional entre les jurisdiccions d'aquest territori i s'aplica, així mateix, al reconeixement i execució en un estat membre d'una resolució dictada en un altre estat membre.
- **Àmbit d'aplicació temporal:** el Reglament 650/2012 s'aplicarà a la successió de les persones que morin el 17 d'agost de 2015 o després d'aquesta data (art. 83.1 del Reglament). El 17 d'agost de 2015 és la data a partir de la qual el Reglament és aplicable (art. 84.2 del Reglament), excepte algunes

disposicions que ja van entrar en vigor als vint dies de la seva publicació al DOUE (art. 84.1 del Reglament).

Cal destacar que quan el causant hagués escollit, abans del 17 d'agost de 2015, la llei aplicable a la seva successió, aquesta elecció serà vàlida si compleix les condicions establertes en el capítol II o si compleix les condicions de validesa en aplicació de les normes de dret internacional privat vigents, en el moment en què es va fer l'elecció, en l'Estat en què el causant tenia la seva residència habitual o en qualsevol dels estats dels quals posseïa la nacionalitat (art. 83.2 del Reglament).

- **Compatibilitat amb altres instruments:** el Reglament 650/2012 no afectarà l'aplicació dels convenis internacionals dels quals siguin part un o més estats membres en el moment de l'adopció del present Reglament i que es refereixin a matèries regulades per aquest (art. 75.1). El Reglament tampoc afectarà l'aplicació del Reglament sobre procediments d'insolvència (art. 76). I, pel que fa referència a la seva relació amb el Conveni de la Haia de 5 d'octubre de 1961, sobre conflicte de lleis en matèria de forma de les disposicions testamentàries, el mateix Reglament estableix que els estats membres que són part del Conveni el seguiran aplicant en comptes del Reglament (art. 27), a la forma dels testaments i testaments mancomunats (art. 75.1).

3.1.8. Reglament (UE) 2015/848 del Parlament Europeu i del Consell, de 20 de maig de 2015, sobre procediments d'insolvència

- **Àmbit d'aplicació material:** procediments col·lectius públics que presenten un caràcter transfronterer i que estan regulats en la legislació en matèria d'insolvència enumerats en l'annex A del Reglament.
- **Àmbit d'aplicació territorial:** vincula les autoritats de tots els estats membres de la UE, llevat de Dinamarca.
- **Àmbit d'aplicació temporal:** el Reglament serà d'aplicació als procediments d'insolvència que s'iniciïn després del 26 de juny de 2017 (art. 84). Respecte als registres d'insolvència i la seva interconnexió cal tenir present l'art. 92.
- **Compatibilitat amb altres instruments:** el Reglament substituirà, respecte de les matèries a les quals es refereix, i en les relacions entre els estats membres, als convenis subscrits entre dos o més estats membres (art. 85).

3.1.9. Reglament (UE) núm. 1259/2010 del Consell, de 20 de desembre de 2010, pel qual s'estableix una cooperació reforçada en l'àmbit de la llei aplicable al divorci i a la separació judicial

- **Àmbit d'aplicació material:** divorci i separació judicial (art. 1.1). El Reglament només s'aplica a la dissolució o a la relaxació del vincle matrimonial i la llei designada per les normes de conflicte que incorpora és d'aplicació als motius de divorci i de separació judicial. Queden excloses del seu àmbit material d'aplicació qüestions prejudicials com la capacitat jurídica de les persones físiques; l'existència, validesa o reconeixement d'un matrimoni; la nul·litat matrimonial; els noms i cognoms dels cònjuges; les conseqüències del matrimoni a efectes patrimonials; la responsabilitat parental; les obligacions alimentàries i els fideïcomissos o successions (art. 1.2).
- **Sectors regulats:** el Reglament regula la determinació del dret aplicable. És un instrument *erga omnes*, de manera que els òrgans jurisdiccionals dels estats membres vinculats pel Reglament aplicaran la llei designada per les normes de conflicte del Reglament amb independència que aquesta sigui la llei d'un tercer estat (art. 4).
- **Àmbit d'aplicació territorial:** és un reglament adoptat per la via de la cooperació reforçada, de manera que només vincula els Estats que hi han participat, que són: Bèlgica, Bulgària, Alemanya, Grècia, Espanya, França, Itàlia, Letònia, Lituània, Luxemburg, Hongria, Malta, Àustria, Portugal, Romania i Eslovènia.
- **Àmbit d'aplicació temporal:** el Reglament s'aplica a les demandes interposades i als convenis de llei aplicable celebrats a partir del 21 de juny de 2012 sempre que aquests compleixin les condicions establertes en els articles 6 i 7 del Reglament. El 21 de juny de 2012 és la data a partir de la qual el Reglament va ser d'aplicació, excepte l'art. 17 que ja estava en vigor des del 21 de juny de 2011.
- **Compatibilitat del Reglament amb altres instruments:** el Reglament 1259/2010 no afectarà l'aplicació dels convenis internacionals dels quals siguin part un o més estats membres participants en el moment de l'adopció del present Reglament o en la data d'adopció a què es refereix l'art. 331 apartat 1r, 2n o 3r del TFUE, i que estableixin normes sobre conflicte de lleis en relació amb el divorci o la separació (art. 17.1). No obstant això, el Reglament prevaldrà, entre els estats membres participants, sobre els convenis celebrats exclusivament entre dos o més d'ells, en la mesura en què aquests convenis es refereixin a matèries regulades pel present Reglament (art. 17.2).
El Reglament 1259/2010 no afectarà l'aplicació del Reglament 2201/2003, que, com s'ha vist, regula els sectors de la competència judicial internacional i del reconeixement i execució de resolucions judicials estrangeres en

matèria de divorci, separació judicial, nul·litat matrimonial i responsabilitat parental.

3.1.10. Reglament (CE) núm. 593/2008, del Parlament Europeu i del Consell, de 17 de juny de 2008, sobre llei aplicable a les obligacions contractuals (Roma I)

- **Àmbit d'aplicació material:** el Reglament s'aplica a les obligacions contractuals en matèria civil i mercantil que impliquin un conflicte de lleis. No s'aplica a les matèries fiscal, duanera i administrativa. Queden excloses del seu àmbit material l'estat civil i la capacitat de les persones físiques; les obligacions que derivin de relacions familiars i de relacions que tinguin efectes comparables, inclosa l'obligació d'aliments; les obligacions que derivin de règims econòmics matrimonials, de règims econòmics resultants de relacions que tinguin efectes comparables al matrimoni, i de testaments i successions; les obligacions que derivin de lletres de canvi, xecs i pagarés, així com d'altres instruments negociables; els convenis d'arbitratge i d'elecció del tribunal competent; qüestions que pertanyen al dret de societats, associacions i altres persones jurídiques; la possibilitat d'obligar davant de tercers per part d'un intermediari a la persona a compte de la qual pretén actuar, o per part d'un òrgan d'obligar a una societat, associació o persona jurídica; la constitució de trusts, les relacions entre fundadors, administradors i beneficiaris; les obligacions que derivin dels tractes previs a la celebració d'un contracte; els contractes d'assegurances que derivin d'operacions realitzades per organitzacions que no siguin les empreses a les quals es fa referència en l'art. 2 de la Directiva 2002/83/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 5 de novembre de 2002, sobre l'assegurança de vida (per a més detalls vegeu l'art. 1.2.j del Reglament Roma I sobre la llei aplicable a les obligacions contractuals).
- **Sectors regulats:** determinació del dret aplicable, essent un instrument *erga omnes*, de manera que els òrgans jurisdiccionals dels estats membres vinculats pel Reglament aplicaran la llei designada per les normes de conflicte del Reglament amb independència que aquesta sigui la llei d'un tercer estat.
- **Àmbit d'aplicació territorial:** vincula les autoritats de tots els estats membres de la UE, llevat de Dinamarca.
- **Àmbit d'aplicació temporal:** el Reglament s'aplica als contractes celebrats a partir del 17 de desembre de 2009, data d'entrada en aplicació.
- **Compatibilitat amb altres instruments:** el Reglament no afectarà a l'aplicació dels convenis internacionals en què siguin estats part un o més estats membres en el moment de la seva adopció i que regulin conflictes de lleis en matèria d'obligacions contractuals, llevat d'aquells convenis cele-

brats exclusivament entre dos o més estats membres, cas en el qual prima l'aplicació del Reglament Roma I.

3.1.11. Reglament (CE) núm. 864/2007 del Parlament Europeu i del Consell, d'11 de juliol de 2007, relatiu a la llei aplicable a les obligacions extracontractuals (Roma II)

- **Àmbit d'aplicació material:** el Reglament s'aplica a les obligacions extracontractuals en matèria civil i mercantil que impliquin un conflicte de lleis. No s'aplica a les matèries fiscal, duanera i administrativa, ni als casos en els quals l'Estat incorri en responsabilitat per accions o omissions en l'exercici de la seva autoritat. En queden excloses del seu àmbit material les obligacions extracontractuals que derivin de relacions familiars i de relacions que tinguin efectes comparables, inclosa l'obligació d'aliments; les obligacions extracontractuals que derivin de règims econòmics matrimonials, de règims econòmics resultants de relacions que tinguin efectes comparables al matrimoni, i de testaments i successions; les obligacions extracontractuals que derivin de lletres de canvi, xecs i pagarés, així com d'altres instruments negociables; els convenis d'arbitratge i d'elecció del tribunal competent; les obligacions extracontractuals que derivin del dret de societats, associacions i altres persones jurídiques; les obligacions extracontractuals que derivin de les relacions entre fundadors, administradors i beneficiaris d'un *trust* creat de manera voluntària; les obligacions extracontractuals que derivin d'un dany nuclear; les obligacions extracontractuals que derivin de la violació de la intimitat o dels drets relacionats amb la personalitat.
- **Sectors regulats:** determinació del dret aplicable, essent un instrument *erga omnes*, de manera que els òrgans jurisdiccionals dels estats membres vinculats pel Reglament aplicaran la llei designada per les normes de conflicte del Reglament amb independència que aquesta sigui la llei d'un tercer estat.
- **Àmbit d'aplicació territorial:** vincula les autoritats de tots els estats membres de la UE, llevat de Dinamarca.
- **Àmbit d'aplicació temporal:** el Reglament s'aplica als fets generadors de danys que es produeixin després de la seva entrada en vigor.
- **Compatibilitat amb altres instruments:** el Reglament no afectarà l'aplicació dels convenis internacionals en què siguin estats part un o més estats membres en el moment de la seva adopció i que regulin conflictes de lleis en matèria d'obligacions extracontractuals, llevat d'aquells convenis celebrats exclusivament entre dos o més estats membres, cas en el qual prima l'aplicació del Reglament Roma II.

3.2. Normes de producció internacional

3.2.1. Normes convencionals

Les normes convencionals tenen un paper molt rellevant en els sistemes de dret internacional privat. Es pot observar com en l'ordenament espanyol bona part de les normes del dret internacional privat són d'**origen convencional**. Aquesta situació ha originat en el passat la crítica de la doctrina per l'excessiva precipitació i manca de criteris consolidats i madurats en la política legislativa pel que fa a la ratificació de convenis.

Els convenis formen part de l'ordenament intern (art. 96 CE), són llei positiva i no poden ser modificats per cap norma interna. Estan subjectes únicament al dret internacional públic i a la CE perquè tenen **primacia sobre les lleis** –els convenis ocupen una posició jeràrquica inferior a la CE però superior a la llei interna.

La incidència del dret internacional privat convencional obliga a considerar en tot moment, en la resolució d'un determinat supòsit, si Espanya ha ratificat convenis en la matèria. Si aquest és el cas, s'han de tenir presents les reserves efectuades, les clàusules de compatibilitat amb d'altres convenis, l'àmbit d'aplicació del conveni –material, personal, territorial, temporal–, l'efecte universal o no del conveni, els estats part, etc. En aquest sentit és necessari establir una **clara delimitació** entre la normativa convencional i l'autònoma per tal de saber quan escau l'aplicació d'una o l'altra. Igualment, cal establir una delimitació clara entre els diferents convenis.

Per tal d'evitar aquests conflictes, a banda que els convenis solen preveure **clàusules de compatibilitat** que resolen aquests problemes, cal tenir en compte la Convenció de Viena de 23 de maig de 1969 sobre dret dels tractats, en particular l'article 30.

Les clàusules de compatibilitat poden ser de diferents tipus:

- **Màxima eficàcia.** Aplicació de la norma que més afavoreixi l'objectiu perseguit pel conveni.
- **Major especialització.** Aplicació del conveni més específic front al conveni d'àmbit més general.

Màxima eficàcia

Per exemple, article VII del Conveni de Nova York sobre reconeixement i execució de sentències arbitrals de 1958.

- **Aplicació del conveni posterior** en cas de convenis successius adoptats en el si d'una mateixa organització internacional.
- **Clàusules de desconexió.** Faciliten la participació de la UE i dels estats membre en els convenis internacionals sobre una matèria de dret internacional privat regulada o que està previst regular en un reglament de la UE. Preveuen la no aplicació de les normes del conveni –i la consegüent aplicació de la normativa de la UE– en els supòsits vinculats exclusivament a estats membres de la UE.

criteris de classificació dels convenis

Segons el **nombre de sectors o problemes que tracten**: simples, dobles o triples.

1) Seran **simples** si regulen únicament qüestions relatives al dret aplicable o a la competència judicial internacional o al reconeixement i l'execució.

2) Seran **dobles** si cobreixen dos dels sectors esmentats (per exemple, el Conveni de Lugano, de 30 d'octubre de 2007, relatiu a la competència judicial i a l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil).

3) Seran **triples** si abasten els tres sectors (per exemple, el Conveni de la Haia de 19 d'octubre de 1996, sobre competència de les autoritats i la llei aplicable en matèria de protecció de menors, que també preveu un règim de reconeixement de resolucions, encara que amb limitacions pel que fa al darrer sector, perquè no comprèn l'execució, art. 7).

Segons l'**àmbit d'aplicació en l'espai**: bilaterals i multilaterals (oberts o universals i tancats o regionals).

Cal distingir també –pel nombre d'Estats contractants– entre convenis **bilaterals** i **multilaterals**, i aquests darrers poden ser, al seu torn, convenis **oberts o universals** i **tancats o regionals**. Els organismes que auspicien aquesta unificació poden ser **governamentals** (ONU-UNCITRAL, Conferència de Dret Internacional Privat de la Haia, Unió Europea, Consell d'Europa, Commission International de l'État Civil, Conferència Interamericana de Derecho Internacional Privado –Organització d'Estats d'Amèrica–, Organització Mundial de la Propietat Intel·lectual) o **no governamentals** (Institut de Droit International, UNIDROIT, International Law Association).

Els convenis multilaterals són **inter partes** o **erga omnes**, en funció de si és aplicable exclusivament o no als supòsits connectats amb els estats contractants.

Convenis generals i específics

Per exemple, article 67.1 del Conveni de Lugano sobre competència judicial i execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil de 2007.

Conveni posterior

El Conveni de la Haia de 1973, sobre la llei aplicable a les obligacions alimentàries, va quedar substituït, a partir de la seva entrada en vigor, pel Protocol de la Haia de 2007.

Clàusula de desconexió

Per exemple, art. 26.6. del Conveni de la Haia sobre acords d'elecció del fòrum de 2005.

Amb caràcter general es podria dir que els convenis relatius a competència judicial internacional o reconeixement i execució són *inter partes*, mentre que els convenis referents al dret aplicable són universals o *erga omnes*, no sotmesos a condicions de reciprocitat, això és, s'apliquen amb independència que la llei designada sigui la d'un estat no part del conveni. Per tant, són convenis que desplacen les normes autònomes. En canvi, els convenis *inter partes* confereixen en principi a les normes autònomes el caràcter de normes d'aplicació subsidiària.

Vegeu també

L'apartat «Les tècniques de reglamentació en el sector del dret aplicable» del mòdul «Dret aplicable».

Exemple

El Conveni relatiu al reconeixement i a l'execució de les resolucions relatives a les obligacions alimentàries fet a la Haia el 2 d'octubre de 1973 és un conveni *inter partes*, ja que només podrà ser invocat quan la resolució ha estat dictada en un estat part (p. ex., Austràlia) i es pretén reconèixer i executar aquesta resolució en un altre estat part (p. ex., Espanya).

Exemple

El Conveni relatiu sobre la llei aplicable a la responsabilitat per productes fet a la Haia el 2 d'octubre de 1973 és un conveni *erga omnes*, ja que s'aplica tant si la llei designada aplicable és la d'un estat part (llei francesa) o no (llei brasilera). Així ho disposa l'article 11. L'entrada en vigor a Espanya d'aquest conveni va comportar el desplaçament de l'article 10.9 CC.

Segons la **tècnica de reglamentació** que empren, els convenis multilaterals poden ser de llei aplicable o de dret uniforme:

Convenis sobre llei aplicable

Unifiquen les normes de conflicte per determinar la llei aplicable a supòsits amb element d'estrangeria. Per exemple, el Conveni de la Haia de 1973 sobre llei aplicable a les obligacions alimentàries, desplaçat pel Protocol de la Haia de 2007.

Convenis de dret uniforme

- **Normes de dret material de dret internacional privat.** Es limiten a unificar les normes materials aplicables a un determinat supòsit del tràfic extern. Per exemple, el Conveni de les Nacions Unides sobre els contractes de compravenda internacional de mercaderies (normes materials especials de dret internacional privat).
- **Dret uniforme *strictu sensu*.** Normes aplicables a supòsits interns i internacionals. Per exemple, el Conveni de les NU relatiu al consentiment matrimonial, a l'edat mínima per a contraure matrimoni i al registre del matrimoni de 1962.

Valoració

La ratificació de convenis de dret internacional privat té l'avantatge que contribueix a l'adopció de solucions comunes (principi de l'harmonia internacional de solucions), es modernitza el sistema i s'obté una bona qualitat tècnica. No obstant això, també presenta certs inconvenients:

- Hi ha hagut una nul·la o mala aplicació per part de la jurisprudència – encara que aquesta situació està canviant–,
- presenta problemes interpretatius,
- hi ha manca de coordinació entre els convenis ratificats i les normes autònomes (per exemple, això va passar en l'àmbit de la sostracció internacional de menors, amb anterioritat a la reforma de la LEC produïda per l'entrada en vigor de la LO 1/1996 de protecció del menor).

Els àmbits en què s'ha produït més profusió de normes convencionals són els de la **cooperació d'autoritats públiques**, la **competència judicial internacional** (limitat a l'àmbit europeu) i el **reconeixement**. En el dret aplicable la possibilitat d'arribar a un acord convencional és més difícil perquè es posen de manifest diferències en els principis jurídics que estructuraven les institucions materials que dificulten la unificació.

3.2.2. *Lex mercatoria*

Es tracta de les normes que es van consolidant per l'activitat continuada dels **particulars**, especialment en el dret dels contractes i el dels mitjans de pagament. Aquest conjunt de normes, anomenades **lex mercatoria**, són aquelles que provenen dels usos i costums establerts pels agents participants mateixos en el comerç internacional. En aquest sentit, l'estat es veu desplaçat com a font de producció normativa per a les relacions jurídiques heterogènies com a conseqüència de les seves limitacions territorials –normes nacionals que comporten fragmentació– i materials –manca d'especialització i adaptació.

Són normes que pretenen operar al marge d'un ordenament jurídic nacional, i intenten erigir-se com a ordenament jurídic independent: el dret transnacional, entès com a mecanisme de superació d'allò que és «nacional» o estatal. En particular, es procura evitar la norma de conflicte, que es limita a designar un dret estatal i no satisfà les exigències de simplicitat, previsibilitat i baixos costos d'informació jurídica. Són els particulars els que creen unes normes mitjançant la integració en la pràctica comercial d'instruments contractuals – condicions generals, contractes tipus, termes o clàusules estàndard (INCOTERMS)– elaborats per organitzacions privades (Chambre de Commerce International) o per mitjà de l'extensió de les anomenades *regles i usos uniformes*.

INCOTERMS

L'1 de gener de 2011 va entrar en vigor la versió dels INCOTERMS 2010. A partir de l'1 de gener de 2020 entraran en vigor les regles dels INCOTERMS 2020. Vegeu la pàgina web de la Cambra de Comerç Internacional: <http://iccwbo.org/resources-for-business/incoterms-rules/incoterms-rules-2010/>

L'arbitratge internacional

L'arbitratge internacional ofereix una aparença de juridicitat, transnacionalitat i aestatilitat a la *lex mercatoria*, ja que els àrbitres no estan lligats a cap estat. L'acció conjunta de la *lex mercatoria* i l'arbitratge contribueix a la universalitat, a la superació del referent estatal, especialment perquè l'àrbitre gaudeix de més llibertat per a poder aplicar la *lex mercatoria* i poder prescindir de les normes estatals imperatives, a diferència del jutge estatal. De totes maneres, no s'ha d'oblidar que els laudes han de ser reconeguts per autoritats estatals per a desplegar-ne l'eficàcia.

Pel que fa a Internet i les noves tecnologies, ja hi ha alguns intents de sotmetre les disputes a comissions arbitrals, però es tracta encara d'àmbits jurídics concrets (per exemple, els noms de domini) i que en cap cas no supleixen o exclouen el recurs a la jurisdicció ordinària.

Dret internacional privat i Internet

La introducció de **les noves tecnologies i Internet** pot comportar un canvi de paradigma. En efecte, en un món on qualsevol informació en línia és accessible des de qualsevol lloc des d'on es tingui accés a Internet, el criteri del «lloc» no té massa sentit o, si més no, es fa difícil d'identificar. Tot i que els usuaris no ens n'adonem, en accedir a una pàgina web allotjada en un servidor a l'estranger (o també nacional), estem «viatjant» per diferents països. Quina entre les lleis nacionals d'aquests països regirà les nostres actuacions a Internet? La llei del país (o països) des d'on s'ha carregat aquesta informació a la xarxa, la llei del país (o països) des d'on s'hi accedeix, les lleis dels països per on «circula» la informació o totes i cadascuna d'aquestes lleis?

L'ús de criteris territorials per a determinar quina és la jurisdicció competent i quin és el dret aplicable es pot qüestionar a Internet, ja que l'activitat «electrònica» supera les fronteres estatals. En definitiva, l'activitat a Internet és «global», mentre que les lleis i els tribunals continuen essent «nacionals» i tenint referents de caràcter territorial.

Una **llei uniforme**, una mena de «*ciberlleis*» o *lex mercatoria* d'Internet, que regulés les activitats que es duen a terme a Internet evitaria plantejar-nos quina és la llei aplicable. Els avantatges d'una «*ciberlleis*» són fàcils de veure: es donarien solucions directes, evitaria el conflicte de lleis i les divergències entre els diferents sistemes jurídics, específicament pensades per als problemes plantejats per les xarxes digitals. Tanmateix, qui redactaria aquesta «*ciberlleis*? Tant si és qualsevol organització internacional existent o de nova creació, com mitjançant mecanismes d'autoregulació entre empreses i usuaris, tots els possibles escenaris patirien d'un dèficit democràtic important. A més, això representaria una renúncia a la sobirania per part dels estats i necessitaria, en última instància, l'aparell coactiu d'aquests estats per a poder executar la sentència.

Així mateix, si hi hagués uns **tribunals especials –supranacionals–** competents per a decidir totes les qüestions plantejades arran d'Internet, no ens hauríem de preocupar per saber quina és la jurisdicció nacional competent per a examinar cada cas.

Les divergències entre els diferents sistemes jurídics són encara una realitat, especialment en certes àrees, com ara els drets de la personalitat o la propietat intel·lectual. Cal tenir present, a més, les distàncies existents entre molts ordenaments jurídics pel que fa a la llibertat d'expressió o la igualtat de drets.

3.3. Normes de producció interna: dret internacional privat autònom

El dret internacional privat espanyol té com a base el dret internacional privat autònom, anomenat així en contraposició del convencional. Es tracta de les normes que ha elaborat el legislador espanyol amb vocació d'aplicació exhaustiva, malgrat que cedeixi davant del dret internacional privat convencional i del dret internacional privat europeu.

Organització Mundial de la Propietat Intel·lectual

Podeu veure el Centre d'Arbitratge i Mediació de l'OMPI: <http://www.wipo.int/amc/es>.

Tribunal de Justícia de la Unió Europea

El TJUE s'ha pronunciat en diverses ocasions sobre problemes d'interpretació de les normes de dret internacional privat europees en supòsits vinculats a Internet. Vegeu, per exemple i entre d'altres, les STJUE dictades en els assumptes C-218/12, C-441/13, C-322/14, C-191/15, C-618/15 i C-194/16.

Els límits i buits no coberts pel dret internacional privat convencional o europeu quedaran sempre regulats pel sistema de dret internacional privat autònom, en qualitat de normes generals per a l'ordenament del tràfic extern.

Ara bé, resulta indispensable advertir que en l'ordenament espanyol no hi ha en un sentit formal un sistema, un codi, un *corpus* legislatiu, de normes de dret internacional privat. Ben al contrari, el sistema de dret internacional privat espanyol es caracteritza per la **dispersió**. No hi ha un codi espanyol de dret internacional privat. Es podria al·legar, tot buscant una justificació, que el contingut heterogeni de la matèria condueix a aquesta dispersió (competència judicial internacional, dret aplicable i reconeixement, a banda de la cooperació internacional d'autoritats). No obstant això, en dret comparat trobem el sistema de dret internacional privat codificat (Suïssa, Bèlgica, Àustria, Itàlia, Bulgària, Liechtenstein, Iugoslàvia, Romania, Tunísia, Estònia, Quebec, Veneçuela...). Per contra, en l'ordenament espanyol no s'ha produït una codificació del dret internacional privat.

Considerant el sistema de fonts de l'article 1 CC es pot comprovar com el principal instrument normatiu del dret internacional privat és la llei. En l'ordenament espanyol **diferents lleis**, de producció estatal, contenen normes de dret internacional privat. A grans trets, es poden englobar per sectors.

La regulació de la **competència judicial internacional** està prevista en la **Llei orgànica del poder judicial** (art. 21 a 22 *nonies*, en la seva redacció atorgada per la LO 7/2015), i també a la **Llei de la jurisdicció voluntària** (art. 9, que en essència remet a la LOPJ a manca de normes d'origen internacional).

Als articles 8 a 16 del **Codi civil** podem trobar les normes generals per a **determinar el dret aplicable**, però cal tenir present que al mateix temps hi ha normes especials disseminades per l'ordenament, com ara la Llei de competència deslleial, la Llei del Registre Civil, la Llei de condicions generals de contractació, la Llei de marques, la Llei de societats de capital, la Llei hipotecària, etc., que contenen preceptes que regulen supòsits amb elements internacionals.

Finalment, la Llei de cooperació jurídica internacional inclou el règim autònom de reconeixement i execució de decisions estrangeres, regula la litispèndia i la connexitat internacional (arts. 37 a 40), així com també la qüestió relativa a l'al·legació i prova del dret estranger (art. 33) i l'assistència o cooperació jurídica internacional (arts. 20 a 32).

El dret internacional privat autònom espanyol ha **evolucionat** al compàs de les successives reformes del dret intern espanyol (p. ex., adopció, divorci). Les normes de dret internacional privat actualment vigents han estat adoptades en **diferents moments històrics** i en circumstàncies polítiques, econòmiques i socials molt diverses.

Les fonts de dret positiu **subsidiàries** tenen un paper escàs en el nostre sistema (Reglament del Registre Civil, Reglament hipotecari...). Pel que fa als **usos i costums** s'han analitzat amb anterioritat per la rellevància que tenen en el comerç internacional.

Els **principis generals del dret** tenen utilitat per a la tasca interpretativa. Aquests principis són els propis de l'ordenament (analogia), els del sector material (*favor filii*) o els propis del dret internacional privat (proximitat). Per fi, la **jurisprudència** té incidència en la flexibilització del sistema (TC, TS, RDGRN i jurisprudència menor). La jurisprudència completa el sistema quan hi ha llacunes legals.

3.4. La CE en el dret internacional privat espanyol

Les normes de dret internacional privat, de la mateixa manera que la resta de disposicions de l'ordenament jurídic, han de ser conformes als principis i valors de la Constitució. Determina, per tant, la formació i construcció general del sistema:

- Principi de **legalitat, jerarquia normativa i seguretat jurídica** (art. 9 CE); el principi de legalitat determina: la llibertat del legislador (limitat únicament pels paràmetres constitucionals), la vinculació del jutge a la llei (art. 117.1 CE) i l'exclusió correlativa de la creació judicial del dret, la producció d'un sistema de dret internacional privat de base legal i no de base judicial.
- **Unitat de l'ordenament jurídic.**
- Dota al sistema de dret internacional privat de **valors materials** (drets i llibertats fixats en el capítol I com el principi d'igualtat –art. 14, 32.1, 39 CE–, dret a la llibertat ideològica i religiosa –art. 16 CE–, el dret a la tutela judicial efectiva –art. 24 CE, amb especial incidència en l'àmbit de la competència judicial internacional i el reconeixement: garantir el dret d'accés a la justícia, imposar càrregues processals raonables, adequació a les exigències del tràfic jurídic internacional–, orientacions materials provinents dels principis rectors de les polítiques econòmiques i socials del capítol III –protecció dels consumidors, art. 51 CE, o del medi ambient, art. 45 CE).

La CE té un **efecte immediat** sobre les normes de dret internacional privat.

Exemple

La STC 39/2002 de 14 de febrer il·lustra a la perfecció aquesta qüestió: un tribunal espanyol no pot aplicar una norma de conflicte com la de l'article 9.2 CC en la redacció anterior a la Llei 11/1990, de 15 d'octubre. Aquest precepte era inconstitucional perquè comportava una discriminació per raó de sexe en determinar la llei aplicable el règim econòmic matrimonial, ja que el criteri localitzador utilitzat era el de la llei nacional del marit en el moment de celebrar el matrimoni.

Els principis i valors constitucionals han de ser respectats no tan sols a l'hora de **formular les normes** de dret internacional privat, sinó també en **aplicar-les** (configuren el que s'anomena *ordre públic internacional*). Els paràmetres constitucionals no poden ser vulnerats com a conseqüència de l'aplicació d'un dret estranger per part dels tribunals espanyols o de l'homologació d'una resolució adoptada per una autoritat estrangera.

La CE **determina l'atribució de competència**.

Així, pel que fa a la delimitació de la competència entre l'Estat i les comunitats autònomes, correspon a l'Estat la **competència exclusiva** per a regular els diferents problemes que plantegen les situacions jurídicament heterogènies (és a dir, connectades amb més d'un ordenament jurídic), ja es tracti de situacions internacionals o interregionals. Aquesta atribució és:

- Expressa en matèria de dret aplicable (art. 149.1.8 CE) i en matèria de nacionalitat i estrangeria (art. 149.1.2 CE).
- Implícita en matèria de competència judicial internacional, cooperació judicial internacional i reconeixement i execució de decisions estrangeres (art. 117.5 i art. 149.1.5 i 6 CE).

L'excepció d'ordre públic

Sobre l'excepció d'ordre públic vegeu l'apartat «Problemes d'aplicació de les normes de conflicte» del mòdul «Dret aplicable».

La competència exclusiva

Vegeu STC 156/1993 de 6 de maig.

4. Guia per a la identificació de les normes de DIPr aplicables a les relacions jurídiques internacionals

En aquest capítol s'ofereix una breu guia per identificar, per matèries, els principals textos normatius de DIPr aplicables a les relacions jurídiques privades amb elements internacionals. Aquesta guia no té cap ànim d'exhaustivitat; únicament es presenta amb finalitats didàctiques i orientatives, com a complement de la resta de continguts desenvolupats a la resta de mòduls d'aquesta assignatura.

Es parteix d'una classificació per matèries o categories jurídiques: cadascuna en una fitxa; dins de cada fitxa, al seu torn, es distingeix entre els diferents sectors del DIPr (competència judicial internacional, dret aplicable, reconeixement i execució de decisions estrangeres i, quan sigui especialment rellevant, cooperació internacional d'autoritats).

Quan un mateix text normatiu compregui més d'un sector dins d'una mateixa matèria, s'ha optat per fer-lo constar en tots ells, entenent que els beneficis de la major claredat compensen l'eventual reiteració que això comporta.

A l'inici de cada fitxa s'inclou una breu introducció en la qual es fa esment de l'àmbit de la **matèria** tractada i dels **trets principals** que caracteritzen la seva regulació, així com, si escau, dels **principis fonamentals** que la governen, dels **objectius de política legislativa** pretesos o bé a **d'altres qüestions** específiques que mereixin ser destacades.

Pel que fa als **textos normatius**, es consignen aquells que poden resultar **aplicables per raó de la matèria concreta**, ja siguin **d'origen europeu, convencional o autònom espanyol**, sempre per aquest ordre i sempre que existeixin i hagin entrat en vigor o siguin d'aplicació. Quan es tracti de textos extensos o d'àmbit més ample, s'indica també els preceptes que resulten aplicables de forma específica, sense perjudici que sigui necessari considerar globalment el text per a la seva adequada aplicació.

Respecte dels **convenis internacionals**, només s'esmenten aquells de caràcter multilateral que han estat ratificats per Espanya. Així doncs, a l'hora d'aplicar aquestes guies, i en relació amb cada cas concret, caldrà tenir en compte també l'eventual existència i aplicabilitat de **convenis internacionals bilaterals** que hagi pogut ratificar l'Estat espanyol amb el país en qüestió, i que afectin a la matèria de referència.

Cal fer un advertiment en relació amb l'aplicabilitat de determinades **normes autònomes de DIPr del sector del dret aplicable**, que s'han inclòs també en la fitxa de cada matèria respectiva. Aquestes normes de conflicte estan contingudes essencialment en el **títol preliminar del Codi civil**, i es mantenen formalment vigents. Ara bé, la seva operativitat pràctica és molt limitada, atès que l'efecte universal o *erga omnes* dels reglaments europeus i dels convenis internacionals sobre llei aplicable provoca el seu desplaçament. En conseqüència, l'àmbit d'aplicació real de les normes de conflicte del títol preliminar del Codi civil –així com d'altres concordants– queda reduït als conflictes de lleis interns (dret interregional), aspecte que queda exclòs de l'àmbit dels abans esmentats reglaments i convenis internacionals.

Les normes autònomes de DIPr del sector del dret aplicable, contingudes essencialment en el títol preliminar del Codi civil, tenen a la pràctica una aplicació molt limitada.

A les fitxes, **no s'hi inclouen** normes d'origen constitucional, de dret originari europeu o contingudes en convenis internacionals sobre drets humans i llibertats públiques, que caldrà prendre en consideració necessàriament en relació amb cada supòsit, pel seu caràcter bàsic i fonamental. Tampoc no s'han inclòs aquelles normes –ja siguin d'origen europeu, convencional o intern– que, o bé no s'incardinen de manera específica dins d'un dels sectors del DIPr a causa del seu àmbit general (legalització de documents, informació sobre el dret estranger, normes internes), o bé responen fonamentalment a una lògica ja sigui de caràcter processal (accés a la justícia, assistència judicial internacional, processos especials europeus, competència territorial, declinatòria i excepcions de litispendència i connexitat, sol·licitud de mesures cautelars, etc.) o d'ordenació registral o notarial. Tampoc no es consignen aquells textos normatius l'objecte dels quals sigui marcadament específic o sectorial. Amb tot, en aquells àmbits on aquestes normes presentin una rellevància o interès particular, s'ha optat per fer-hi una breu referència.

Ús de les fitxes

Aquestes fitxes volen ser d'utilitat per a l'estudi aprofundit dels diferents sectors del DIPr que es fa en la resta dels mòduls. Us recomanem que les aneu consultant a mesura que avanceu en l'estudi dels diferents sectors del DIPr com a punt de referència per a les diferents matèries o categories jurídiques.

4.1. Persona física

1) Introducció

En aquesta matèria conflueixen qüestions de naturalesa diversa que es corresponen amb els múltiples àmbits en els quals incideix o es manifesta la personalitat jurídica, referida a les persones físiques. Així, cobreix la determinació de la capacitat jurídica (inici i extinció de la personalitat) i la capacitat d'obrar (majoria d'edat, emancipació) i les limitacions que poden afectar a aquesta darrera (incapacitació), els drets de la personalitat (dret al nom, dades personals), o la protecció de menors i d'adults. En aquests àmbits, les normes de DIPr modern tendeixen a retenir el criteri de la residència habitual de la persona com a expressiu del major element de vinculació respecte de la mateixa, davant del criteri de la nacionalitat que ha estat el tradicionalment imperant en el DIPr espanyol.

En relació amb la **protecció de menors** cal remarcar la forta publicació de la matèria i el principi estructural d'interès del menor, present en tots els nivells de regulació, en particular en els diversos convenis internacionals existents en aquest àmbit. La importància i l'alt grau de participació en les solucions

convencionals és particularment destacable pel que fa a la sostracció internacional de menors, àmbit on s'ha establert un eficaç sistema de cooperació internacional entre autoritats, adreçada fonamentalment a aconseguir el retorn del menor.

2) Competència judicial internacional

- Reglament (CE) núm. 2201/2003 del Consell, de 27 de novembre de 2003, relatiu a la competència, el reconeixement i l'execució de les resolucions judicials en matèria matrimonial i de responsabilitat parental, pel qual es deroga el Reglament (CE) núm. 1347/2000, en particular el seus articles 1, 2 i 8 a 20.
- Conveni sobre competència de les autoritats i la llei aplicable en matèria de protecció de menors, fet a la Haia el 5 d'octubre de 1961.
- Conveni relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement, l'execució i la cooperació en matèria de responsabilitat parental i de mesures de protecció dels nens, fet a la Haia el 19 d'octubre de 1996.
- Articles 21 a 22 *nonies* de la Llei orgànica 5/1985, d'1 de juliol, del poder judicial, i en particular els art. 22.c), 22 *bis*, 22 *ter* i 22 *quater* a) i b).
- Article 9 de la Llei 15/2015, de 2 de juliol, de la jurisdicció voluntària.
- Disposició final 22a. de la Llei d'enjudiciament civil.

3) Dret aplicable

- **Estat civil i drets de la personalitat**
 - Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell de 27 d'abril de 2016, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades i pel qual es deroga la Directiva 95/46/CE (Reglament general de protecció de dades).
 - Conveni relatiu a la llei aplicable als noms i cognoms, fet a Munic el 5 de setembre de 1980.
 - Articles 9.1, 9.9 i 9.10 del Codi civil.
 - Llei orgànica 3/2018 de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals i, en allò que sigui aplicable, reglament de l'anterior Llei orgànica 15/1999 (aprovat per Reial decret 1720/2007, de 21 de desembre).

- **Responsabilitat parental i protecció de menors i persones majors d'edat**
 - Conveni sobre competència de les autoritats i la llei aplicable en matèria de protecció de menors, fet a la Haia el 5 d'octubre de 1961.
 - Conveni relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement, l'execució i la cooperació en matèria de responsabilitat parental i de mesures de protecció dels nens, fet a la Haia el 19 d'octubre de 1996.
 - Article 9.6 del Codi civil.
 - Llei orgànica 1/1996 de 15 de gener, de protecció jurídica del menor, de modificació parcial del Codi civil i de la Llei d'enjudiciament civil, en la redacció donada per la Llei orgànica 8/2015, de 22 de juliol, i la Llei 26/2015, de 28 de juliol.

4) Reconeixement i execució de decisions estrangeres

- Reglament (CE) núm. 2201/2003 del Consell, de 27 de novembre de 2003, relatiu a la competència, el reconeixement i l'execució de les resolucions judicials en matèria matrimonial i de responsabilitat parental, pel qual es deroga el Reglament (CE) núm. 1347/2000, en particular el seus articles 1, 2 i 21 a 52.
- Reglament (UE) núm. 606/2013 del Parlament Europeu i del Consell, de 12 de juny de 2013, relatiu al reconeixement mutu de mesures de protecció en matèria civil.
- Conveni europeu relatiu al reconeixement i execució de decisions en matèria de custòdia de menors, així com al restabliment de la dita custòdia, fet a Luxemburg el 20 de maig de 1980.
- Conveni relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement, l'execució i la cooperació en matèria de responsabilitat parental i de mesures de protecció dels nens, fet a la Haia el 19 d'octubre de 1996.
- Convenis bilaterals sobre reconeixement i execució.
- Articles 41 a 61 de la Llei 29/2015, de 30 de juliol, de cooperació jurídica internacional en matèria civil i mercantil.
- Articles 11 i 12 de la Llei 15/2015, de 2 de juliol, de la jurisdicció voluntària.
- Disposició final 22a. de la Llei d'enjudiciament civil.

5) Cooperació internacional d'autoritats

- Reglament (CE) núm. 2201/2003 del Consell, de 27 de novembre de 2003, relatiu a la competència, el reconeixement i l'execució de les resolucions judicials en matèria matrimonial i de responsabilitat parental, pel qual es deroga el Reglament (CE) núm. 1347/2000, en particular el seus articles 1, 2 i 53 a 58.
- Conveni sobre els aspectes civils de la sostracció internacional de menors, fet a la Haia el 25 d'octubre de 1980.
- Conveni relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement, l'execució i la cooperació en matèria de responsabilitat parental i de mesures de protecció dels nens, fet a la Haia el 19 d'octubre de 1996.
- Convenis bilaterals sobre responsabilitat parental i protecció de menors.
- Articles 778 *quater*, 778 *quinquies* i 778 *sexies* de la Llei d'enjudiciament civil.

6) Vegeu també

- **Dret registral**
 - Articles 15 a 23 i 38 de la Llei del registre civil de 8 de juny de 1957 i articles 66 a 70 i 80 a 91 del Reglament del Registre Civil del 14 de novembre de 1958.
 - Articles 9, 10, 94 a 100 de la Llei 20/2011, de 21 de juliol, del Registre Civil.

4.2. Matrimoni i unions registrades

1) Introducció

Nucli tradicional del dret de família, aquest bloc engloba les diverses qüestions que es plantegen o poden plantejar al llarg de l'existència de la relació jurídica matrimonial: celebració del matrimoni, relacions personals i patrimonials entre els cònjuges, i les situacions de crisi matrimonial (nul·litat, separació i divorci).

En situacions de crisi matrimonial, és freqüent que en els processos que les resolen apareguin implicades altres qüestions connexes com l'obligació d'aliments o les mesures relacionades amb la responsabilitat parental envers els fills; ara bé, cal delimitar-les i separar-les de la qüestió estrictament matrimonial, ja que cadascuna d'elles es regeix per les seves pròpies normes de DIPr.

La regulació convencional no és gaire abundant en aquest àmbit, però des de la UE sí que s'han adoptat textos de DIPr que cobreixen parcialment la matèria.

Malgrat que a més del matrimoni coexisteixen actualment altres relacions de parella amb efectes més o menys equivalents a la matrimonial, l'ordenament espanyol no les ha regulat (sí que ho han fet algunes comunitats autònomes), ni tampoc ha adoptat normes de DIPr al respecte. Paral·lelament, en l'àmbit del dret comparat tampoc no existeix un concepte o model uniforme sobre aquestes figures, ni s'han arbitrat respostes d'ordre convencional per a la seva regulació. Sí que hi ha, però, normativa europea de dret internacional privat sobre els efectes patrimonials de les unions registrades. Per això i salvant aquest darrer aspecte, aquest tipus de relacions jurídiques s'exclouen del present apartat, sense perjudici que els puguin resultar aplicables en alguns aspectes puntuals –i sense que aquesta qüestió sigui pacífica– les mateixes normes de DIPr que es preveuen per a les relacions matrimonials.

El dret de família, junt amb el de les successions, són els àmbits de l'ordenament on més acusada és la diversitat legislativa. Per aquesta raó, tant la relació matrimonial com la resta d'institucions familiars recullen de forma molt específica les particularitats intrínseques de cada ordenament jurídic i fins i tot, més enllà, de cada cultura o civilització. Per aquest motiu, són matèries «sensibles» que constitueixen un camp especialment propici per a problemes de qualificació i també d'ordre públic.

2) Competència judicial internacional

- Reglament (CE) núm. 2201/2003 del Consell, de 27 de novembre de 2003, relatiu a la competència, el reconeixement i l'execució de les resolucions judicials en matèria matrimonial i de responsabilitat parental, pel qual es deroga el Reglament (CE) núm. 1347/2000, en particular el seus articles 1 a 7 i 16 a 20.
- Reglament (UE) núm. 2016/1103 del Consell, de 24 de juny de 2016, pel qual s'estableix una cooperació reforçada en l'àmbit de la competència, la llei aplicable i el reconeixement i execució de resolucions en matèria de règims econòmics matrimonials, en particular els articles 1-3 i 4-19.
- Reglament (UE) núm. 2016/1104 del Consell, de 24 de juny de 2016, pel qual s'estableix una cooperació reforçada en l'àmbit de la competència, la llei aplicable i el reconeixement i execució de resolucions en matèria d'efectes patrimonials de les unions registrades, en particular els articles 1-3 i 4-19.
- Articles 21 a 22 *nonies* de la Llei orgànica 5/1985, d'1 de juliol, del poder judicial, i en particular els art. 22.c), 22 *bis*, 22 *ter* i 22 *quater* c).

- Article 9 de la Llei 15/2015, de 2 de juliol, de la jurisdicció voluntària.

3) Dret aplicable

- **Celebració.** Articles 49, 50, 59 i 60 del Codi civil.
- **Efectes patrimonials (règim econòmic matrimonial)**
 - Reglament (UE) núm. 2016/1103 del Consell, de 24 de juny de 2016, pel qual s'estableix una cooperació reforçada en l'àmbit de la competència, la llei aplicable i el reconeixement i execució de resolucions en matèria de règims econòmics matrimonials, en particular els articles 1-3 i 20-35.
 - Reglament (UE) núm. 2016/1104 del Consell, de 24 de juny de 2016, pel qual s'estableix una cooperació reforçada en l'àmbit de la competència, la llei aplicable i el reconeixement i execució de resolucions en matèria d'efectes patrimonials de les unions registrades, en particular els articles 1-3 i 20-35.
 - Articles 9.2 i 9.3 del Codi Civil.
- **Crisis matrimonials (nul·litat, separació i divorci).**
 - Reglament (UE) núm. 1259/2010 del Consell, de 20 de desembre de 2010, pel qual s'estableix una cooperació reforçada en l'àmbit de la llei aplicable al divorci i a la separació judicial.
 - Article 107 del Codi civil.

4) Reconeixement i execució de decisions estrangeres

- Reglament (CE) núm. 2201/2003 del Consell, de 27 de novembre de 2003, relatiu a la competència, el reconeixement i l'execució de les resolucions judicials en matèria matrimonial i de responsabilitat parental, pel qual es deroga el Reglament (CE) núm. 1347/2000, en particular el seus articles 1, 2 i 21 a 52.
- Reglament (UE) núm. 2016/1103 del Consell, de 24 de juny de 2016, pel qual s'estableix una cooperació reforçada en l'àmbit de la competència, la llei aplicable i el reconeixement i execució de resolucions en matèria de règims econòmics matrimonials, en particular els articles 1-3 i 36-60.
- Reglament (UE) núm. 2016/1104 del Consell, de 24 de juny de 2016, pel qual s'estableix una cooperació reforçada en l'àmbit de la competència, la llei aplicable i el reconeixement i execució de resolucions en matèria

d'efectes patrimonials de les unions registrades, en particular els articles 1-3 i 36-60.

- Convenis bilaterals sobre reconeixement i execució.
- Articles 41 a 61 de la Llei 29/2015, de 30 de juliol, de cooperació jurídica internacional en matèria civil i mercantil.
- Article 80 del Codi civil.
- Articles 11 i 12 de la Llei 15/2015, de 2 de juliol, de la jurisdicció voluntària.

5) Vegeu també

- **Cooperació internacional d'autoritats**
 - Conveni tendent a facilitar la celebració dels matrimonis a l'estranger, fet a París el 10 de setembre de 1964.
 - Conveni relatiu a l'expedició d'un certificat de capacitat matrimonial, fet a Munic el 5 de setembre de 1980.
- **Dret registral**
 - Articles 15 a 23 i 38 de la Llei del Registre Civil de 8 de juny de 1957 i articles 66 a 70 i 80 a 91 del Reglament del Registre Civil de 14 de novembre de 1958.
 - Articles 9, 10 i 94 a 100 de la Llei 20/2011, de 21 de juliol, del Registre Civil.

4.3. Filiació

1) Introducció

En matèria de filiació cal distingir dos àmbits: filiació biològica i filiació adoptiva. Aquesta distinció afecta únicament l'establiment del vincle, ja que pel que fa als seus efectes s'imposa el principi constitucional d'igualtat entre tots els fills, ja siguin biològics o adoptius, matrimonials o no matrimonials. Cal destacar, en particular, el notable desenvolupament de la cooperació en matèria d'adopció internacional, que s'ha traduït en un nombre important de convenis amb una ampla participació.

En relació amb els efectes de la relació paterno-filial respecte a fills menors d'edat, serà necessari delimitar les qüestions que es refereixen al vincle de filiació pròpiament dit d'aquelles altres que, tot i essent-hi lògicament connexes,

tenen les seves arrels ja sigui en una situació de crisi de parella (ex. determinació de la responsabilitat parental en el marc d'un procediment de nul·litat, separació o divorci) o bé ultrapassin l'esfera merament familiar i privada i recaiguin sota les polítiques públiques de protecció de la persona menor d'edat (ex. abandonament i desemparament de menors, sostracció internacional de menors). En aquests casos caldrà tenir en compte les normes de DIPr del sector corresponent.

2) Competència judicial internacional

- Articles 21 a 22 *nomies* de la Llei orgànica 5/1985, d'1 de juliol, del poder judicial, i en particular els art. 22.c), 22 *bis*, 22 *ter* i 22 *quater* d) i e).
- Article 9 de la Llei 15/2015, de 2 de juliol, de la jurisdicció voluntària.

3) Dret aplicable

- **Filiació biològica.** Article 9.4 del Codi civil.
- **Filiació adoptiva.**
 - Conveni relatiu a la protecció del nen i a la cooperació en matèria d'adopció internacional, fet a la Haia el 29 de maig de 1993.
 - Article 9.5 del Codi civil.
 - Llei 54/2007, de 28 de desembre, d'adopció internacional, i el seu Reglament aprovat per mitjà del Reial decret 165/2019 de 22 de març.

4) Reconeixement i execució de decisions estrangeres

- Conveni relatiu a la protecció del nen i a la cooperació en matèria d'adopció internacional, fet a la Haia el 29 de maig de 1993.
- Convenis bilaterals sobre reconeixement i execució.
- Articles 41 a 61 de la Llei 29/2015, de 30 de juliol, de cooperació jurídica internacional en matèria civil i mercantil.
- Llei 54/2007, de 28 de desembre, d'adopció internacional.
- Articles 11 i 12 de la Llei 15/2015, de 2 de juliol, de la jurisdicció voluntària.

5) Cooperació internacional d'autoritats

- Conveni relatiu a la protecció del nen i a la cooperació en matèria d'adopció internacional, fet a la Haia el 29 de maig de 1993.

- Convenis bilaterals sobre adopció.

6) Vegeu també

- **Dret registral**

- Articles 15 a 23 i 38 de la Llei del Registre Civil de 8 de juny de 1957 i articles 66 a 70 i 80 a 91 del Reglament del Registre Civil del 14 de novembre de 1958.
- Articles 9, 10 i 94 a 100 de la Llei 20/2011, de 21 de juliol, del Registre Civil.

4.4. Obligació d'aliments entre parents

1) Introducció

A cavall entre el dret patrimonial i el dret de família, la regulació de DIPr en matèria d'obligació d'aliments entre parents bascula sobre dos eixos: en primer lloc, l'orientació teleològica de les normes envers l'opció més favorable al creditor d'aliments; i, en segon lloc, l'establiment de mecanismes internacionals per facilitar tant l'obtenció dels aliments pel creditor com el reconeixement i execució de les decisions en les quals es declari l'obligació del seu pagament.

En aquest àmbit coexisteixen normes d'origen europeu amb textos convencionals multilaterals, que en algunes ocasions poden ser objecte d'aplicació simultània o coordinada.

2) Competència judicial internacional

- Reglament (CE) núm. 4/2009 del Consell, de 18 de desembre de 2008, relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement i l'execució de les resolucions i la cooperació en matèria d'obligacions d'aliments, en particular els seus articles 1 a 14.
- Conveni relatiu a la competència judicial i a l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil, fet a Lugano el 30 d'octubre de 2007, en particular els seus articles 1 a 4, 5.2), 6, 7, 23 a 31 i 59 a 62.
- Articles 21 a 22 *nonies* de la Llei orgànica 5/1985, d'1 de juliol, del poder judicial, i en particular els art. 22 *bis*, 22 *ter* i 22 *quater* f).

3) Dret aplicable

- Reglament (CE) núm. 4/2009 del Consell, de 18 de desembre de 2008, relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement i l'execució

de les resolucions i la cooperació en matèria d'obligacions d'aliments, en particular el seu article 15.

- Protocol sobre la llei aplicable a les obligacions alimentàries, fet a la Haia el 23 de novembre de 2007.
- Article 9.7 del Codi civil.

4) Reconeixement i execució de decisions estrangeres

- Reglament (CE) núm. 4/2009 del Consell, de 18 de desembre de 2008, relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement i l'execució de les resolucions i la cooperació en matèria d'obligacions d'aliments, en particular els seus articles 16 a 48 i 64.
- Conveni referent al reconeixement i a l'execució de les resolucions relatives a les obligacions alimentàries, fet a la Haia el 2 d'octubre de 1973.
- Conveni relatiu a la competència judicial i a l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil, fet a Lugano el 30 d'octubre de 2007, en particular els seus articles 1 i 32 a 62.
- Convenis bilaterals sobre reconeixement i execució.
- Articles 41 a 61 de la Llei 29/2015, de 30 de juliol, de cooperació jurídica internacional en matèria civil i mercantil.

5) Cooperació internacional d'autoritats

- Reglament (CE) núm. 4/2009 del Consell, de 18 de desembre de 2008, relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement i l'execució de les resolucions i la cooperació en matèria d'obligacions d'aliments, en particular els seus articles 49 a 63.
- Conveni sobre obtenció d'aliments a l'estranger, fet a Nova York el 20 de juny de 1956.
- Conveni sobre cobrament internacional d'aliments per als nens i altres membres de la família, fet a la Haia el 23 de novembre de 2007.

4.5. Successions

1) Introducció

Les successions són un àmbit en el qual les divergències de concepció i regulació en dret comparat han estat tradicionalment molt acusades. Aquesta és la raó principal que l'activitat convencional en aquesta matèria hagi estat escassa o poc exitosa quant a participació.

En aquesta matèria, el DIPr espanyol ha seguit tradicionalment el model monista, que concep i ordena la successió com a fenomen que afecta de forma global i unitària tots els béns del causant, independentment de la seva naturalesa i ubicació (principi d'unitat i universalitat de la successió). Aquesta perspectiva ha tingut el seu reflex i la seva correspondència lògica en les normes de DIPr autònomes, que parteixen de la mateixa premissa.

Actualment, però, en el nostre sistema de DIPr les normes de referència són d'origen europeu, que d'altra banda regulen la matèria amb caràcter transversal (és a dir, cobrint els quatre sectors del DIPr), afectant en gran mesura l'àmbit d'aplicació de les corresponents normes de DIPr espanyoles. La normativa europea ha optat per alinear-se també amb la concepció monista, i introdueix la possibilitat de la intervenció de l'autonomia de la voluntat de la persona per a organitzar la seva futura successió des del punt de vista del DIPr, alhora que reté el criteri subsidiari de la darrera residència habitual del causant com a vincle principal en la determinació de la competència judicial i de la llei aplicable, junt amb altres criteris secundaris i objectius que pretenen donar flexibilitat així com garantir la protecció dels drets dels hereus, legataris i creditors.

2) Competència judicial internacional

- Reglament (UE) núm. 650/2012 del Parlament Europeu i del Consell, de 4 de juliol de 2012, relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement i l'execució de les resolucions, a l'acceptació i l'execució dels documents públics en matèria de successions *mortis causa* i a la creació d'un certificat successori europeu, en particular els seus articles 1 a 19.
- Articles 21 a 22 *novies* de la Llei orgànica 5/1985, d'1 de juliol, del poder judicial, i en particular els art. 22.c), 22 *bis*, 22 *ter* i 22 *quater* g).
- Article 9 de la Llei 15/2015, de 2 de juliol, de la jurisdicció voluntària.

3) Dret aplicable

- Reglament (UE) núm. 650/2012 del Parlament Europeu i del Consell, de 4 de juliol de 2012, relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement i l'execució de les resolucions, a l'acceptació i l'execució dels documents públics en matèria de successions *mortis causa* i a la creació d'un certificat successori europeu, en particular els seus articles 1 a 3 i 20 a 38.

- Conveni sobre els conflictes de lleis en matèria de forma de les disposicions testamentàries, fet a la Haia el 5 d'octubre de 1961.
- Article 9.8 del Codi civil.

4) Reconeixement i execució de decisions estrangeres

- Reglament (UE) núm. 650/2012 del Parlament Europeu i del Consell, de 4 de juliol de 2012, relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement i l'execució de les resolucions, a l'acceptació i l'execució dels documents públics en matèria de successions *mortis causa* i a la creació d'un certificat successori europeu, en particular els seus articles 1 a 3 i 39 a 73.
- Convenis bilaterals sobre reconeixement i execució.
- Articles 41 a 61 de la Llei 29/2015, de 30 de juliol, de cooperació jurídica internacional en matèria civil i mercantil.
- Articles 11 i 12 de la Llei 15/2015, de 2 de juliol, de la jurisdicció voluntària.
- Disposició final 26a. de la Llei d'enjudiciament civil.

5) Vegeu també

- **Cooperació internacional d'autoritats**
 - Conveni sobre constatació de certes defuncions, fet a Atenes el 14 de setembre de 1966.
- **Dret registral**
 - Article 14 de la Llei hipotecària de 8 de febrer de 1946.

4.6. Obligacions contractuals

1) Introducció

Epicentre del dret civil patrimonial, junt amb les obligacions extracontractuals i els drets sobre els béns, les obligacions contractuals constitueixen la relació jurídica amb més tendència a esdevenir transfronterera, per la seva pròpia naturalesa vehiculadora del comerç internacional. Aquest caràcter transfronterer esdevé intrínsec en el context del mercat interior europeu. Aquesta circumstància és la causa que hagin estat freqüentment objecte de regulació a nivell supraestatal. En primer lloc, perquè constitueixen un àmbit material molt propici a la regulació multilateral, donada la relativa homogeneïtat de determinades figures contractuals, i en segon lloc a causa de la vocació i l'impuls harmonitzador del comerç internacional i del mateix procés d'integració europea.

Precisament, aquest àmbit material (amb extensió a la resta de les relacions jurídiques patrimonials de caràcter civil i mercantil) va constituir la gènesi de l'actual dret internacional privat europeu, manifestada en el Conveni de Brussel·les de 27 de setembre de 1968 relatiu a la competència judicial i a l'execució de les resolucions judicials en matèria civil i mercantil, i el Conveni de Roma de 19 de juny de 1980 sobre llei aplicable a les obligacions contractuals. A partir de la lògica d'aquests convenis, la CE i després la UE ha anat construint, desenvolupant i diversificant les seves normes de DIPr, en paral·lel amb els progressos del procés d'integració.

D'altra banda, es tracta també d'un camp amb una forta tendència a l'especialització. La pluralitat de figures i modalitats contractuals es tradueix en una multiplicitat de normes específiques –moltes d'elles també d'origen internacional, europeu o fins i tot transnacional– que caldrà tenir en compte en funció de la naturalesa del supòsit (ex. compra-venda de mercaderies, contracte de treball, contracte de consum, contracte d'assegurança, contracte de transport, contractes financers, etc.).

Aquest sector es troba presidit pel principi lliberal de l'autonomia de la voluntat; per bé que en els supòsits en què en la relació contractual hi hagi present una part feble (treballadors, consumidors, assegurats), les normes de DIPr preveuen mecanismes orientats a la seva protecció.

La regulació de DIPr en aquest àmbit, i en tots els sectors, parteix avui essencialment de normes d'origen europeu, que han reduït enormement –si no eliminat– l'àmbit d'aplicació de les corresponents normes de DIPr autònom espanyol.

2) Competència judicial internacional

- Reglament (UE) núm. 1215/2012 del Parlament Europeu i del Consell, de 12 de desembre de 2012, relatiu a la competència judicial, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil (refosa), en particular els seus articles 1 a 6, 7.1), 7.5), 8 a 23, 24.1), 24.3), 25 a 35 i 61 a 65.
- Conveni relatiu a la competència judicial i a l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil, fet a Lugano el 30 d'octubre de 2007, en particular els seus articles 1 a 4, 5.1), 5.5), 6 a 21, 22.1), 23 a 31 i 59 a 62.
- Conveni sobre acords d'elecció de for, fet a la Haia el 30 de juny de 2005.
- Articles 21 a 22 *nonies* de la Llei orgànica 5/1985, d'1 de juliol, del poder judicial, i en particular els art. 22.a) 22 *bis*, 22 *ter* i 22 *quinquies* a), c), d) i e).
- Article 9 de la Llei 15/2015, de 2 de juliol, de la jurisdicció voluntària.

3) Dret aplicable

- Reglament (CE) núm. 593/2008, del Parlament Europeu i del Consell, de 17 de juny de 2008, sobre llei aplicable a les obligacions contractuals (Roma I).
- Articles 10.5, 10.6, 10.7, 10.8, 10.10, 10.11 i 11 del Codi civil.
- Articles 1 a 4 de la Llei 7/1998, de 13 d'abril, sobre condicions generals de la contractació.
- Articles 1 a 4, 23 a 26 i 30 a 32 de la Llei 34/2002, d'11 de juliol, de serveis de la societat de la informació i de comerç electrònic.

4) Reconeixement i execució de decisions estrangeres

- Reglament (UE) núm. 1215/2012 del Parlament Europeu i del Consell, de 12 de desembre de 2012, relatiu a la competència judicial, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil (refosa), en particular els seus articles 1 a 3 i 36 a 65.
- Conveni relatiu a la competència judicial i a l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil, fet a Lugano el 30 d'octubre de 2007, en particular els seus articles 1 i 32 a 62.
- Conveni sobre acords d'elecció de for, fet a la Haia el 30 de juny de 2005.
- Convenis bilaterals sobre reconeixement i execució.
- Articles 41 a 61 de la Llei 29/2015, de 30 de juliol, de cooperació jurídica internacional en matèria civil i mercantil.
- Articles 11 i 12 de la Llei 15/2015, de 2 de juliol, de la jurisdicció voluntària.
- Disposició final 25a. de la Llei d'enjudiciament civil.

5) Vegeu també

- **Compravenda internacional de mercaderies**
 - Convenció de les Nacions Unides sobre els contractes de compravenda internacional de mercaderies, feta a Viena l'11 d'abril de 1980.
- **Contracte individual de treball**
 - Article 1.4 del text refós de la Llei de l'estatut dels treballadors, aprovada pel Reial decret legislatiu 2/2015, de 23 d'octubre.

- Articles 1 a 3, 15, 16 i DA 1a. a 5a. de la Llei 45/1999, de 29 de novembre, sobre desplaçament de treballadors en el marc d'una prestació de serveis transnacional.

- **Contractes celebrats per consumidors**
 - Articles 2 i 3 de la Llei 22/2007, d'11 de juliol, sobre comercialització a distància de serveis financers destinats als consumidors.

 - Articles 5, 10, 53, 54, 55, 56, 59, 67, 82, 90, 129, 162, 166, 167 i 168 del text refós de la Llei general per a la defensa dels consumidors i usuaris i altres lleis complementàries, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/2007, de 16 de novembre.

 - Article 1 de la Llei 43/2007, de 13 de desembre, de protecció dels consumidors en la contractació de béns amb oferta de restitució del preu.

 - Article 5 de la Llei 16/2011, de 24 de juny, de contractes de crèdit al consum.

 - Articles 16 i 17 de la Llei 4/2012, de 6 de juliol, de contractes d'aprofitament per torn de béns d'ús turístic, d'adquisició de productes vacacionals de llarga durada, de revenda i d'intercanvi i normes tributàries.

 - Llei 7/2017, de 2 de novembre, per la que s'incorpora a l'ordenament jurídic espanyol la Directiva 2013/11/UE, del Parlament Europeu i del Consell, de 21 de maig de 2013, relativa a la resolució alternativa de litigis en matèria de consum, en particular articles 1 a 5.

- **Contracte d'assegurança**
 - Articles 107 a 109 del la Llei 50/1980, de 8 d'octubre, del contracte d'assegurança.

 - Articles 2, 4, 11 i 20 a 31 del text refós de la Llei sobre responsabilitat civil i assegurança en la circulació de vehicles a motor, aprovat pel Reial decret legislatiu 8/2004, de 29 d'octubre.

- **Contractes de crèdit immobiliari**
 - Articles 3, 4, 20, 27, 28, 37 i 40 de la Llei 5/2019, de 15 de març, reguladora dels contractes de crèdit immobiliari.

4.7. Obligacions extracontractuals

1) Introducció

Les obligacions extracontractuals constitueixen un sector que abraça una pluralitat de supòsits de naturalesa molt heterogènia, i en els quals conflueixen polítiques legislatives divergents també en la seva orientació (ex. responsabilitat per danys derivats d'accidents de trànsit, provocats per productes defectuosos o per contaminació mediambiental, responsabilitat pre-contractual, competència deslleial, difamació, violació de drets de propietat industrial i intel·lectual, etc.). Precisament per aquest motiu, fou a partir d'aquest àmbit material que es va desencadenar l'evolució (o «revolució») que va portar del DIPr clàssic al DIPr modern. Així, en l'actualitat, al costat de l'innegable pes del *loci delicti commissi* coexisteixen altres tipus de vincles o connexions que són retinguts per les normes de DIPr com a manifestació de la política legislativa de referència.

Aquesta heterogeneïtat en els supòsits que cobreix el concepte d'*obligació extracontractual* (que es defineix a més en termes negatius) es tradueix en una acusada especialització normativa, que es manifesta fonamentalment en l'àmbit convencional. En aquest sentit, no s'inclou aquí la referència a aquells textos convencionals de caràcter més sectorial i específic (ex. responsabilitat per danys mediambientals, o per danys causats per determinats mitjans de transport).

De forma paral·lela a les obligacions contractuals, també en aquest àmbit predominen les normes de DIPr d'origen europeu, amb la consegüent afectació de l'àmbit d'aplicació de les corresponents normes de DIPr internes.

2) Competència judicial internacional

- Reglament (UE) núm. 1215/2012 del Parlament Europeu i del Consell, de 12 de desembre de 2012, relatiu a la competència judicial, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil (refosa), en particular els seus articles 1 a 6, 7.2), 7.3), 7.5), 8, 9, 25 a 35 i 61 a 65.
- Conveni relatiu a la competència judicial i a l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil, fet a Lugano el 30 d'octubre de 2007, en particular els seus articles 1 a 4, 5.3), 5.4), 5.5), 6, 7, 23 a 31 i 59 a 62.
- Conveni sobre acords d'elecció de for, fet a la Haia el 30 de juny de 2005.
- Articles 21 a 22 *nonies* de la Llei orgànica 5/1985, d'1 de juliol, del poder judicial, i en particular els art. 22 *bis*, 22 *ter* i 22 *quinquies* b) i c).
- Article 9 de la Llei 15/2015, de 2 de juliol, de la jurisdicció voluntària.

3) Dret aplicable

- Reglament (CE) núm. 864/2007 del Parlament Europeu i del Consell, d'11 de juliol de 2007, relatiu a la llei aplicable a les obligacions extracontractuals (Roma II).
- Conveni sobre la llei aplicable en matèria d'accidents de circulació per carretera, fet a la Haia el 4 de maig de 1971.
- Conveni sobre la llei aplicable a la responsabilitat per productes, fet a la Haia el 2 d'octubre de 1973.
- Articles 10.9 i 10.10 del Codi civil.

4) **Reconeixement i execució de decisions estrangeres**

- Reglament (UE) núm. 1215/2012 del Parlament Europeu i del Consell, de 12 de desembre de 2012, relatiu a la competència judicial, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil (refosa), en particular els seus articles 1 a 3 i 36 a 65.
- Conveni relatiu a la competència judicial i a l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil, fet a Lugano el 30 d'octubre de 2007, en particular els seus articles 1 i 32 a 62.
- Conveni sobre acords d'elecció de for, fet a la Haia el 30 de juny de 2005.
- Convenis bilaterals sobre reconeixement i execució.
- Articles 41 a 61 de la Llei 29/2015, de 30 de juliol, de cooperació jurídica internacional en matèria civil i mercantil.
- Articles 11 i 12 de la Llei 15/2015, de 2 de juliol, de la jurisdicció voluntària.
- Disposició final 25a. de la Llei d'enjudiciament civil.

5) **Vegeu també**

- Articles 11, 22, 23 i 29 a 31 del text refós de la Llei sobre responsabilitat civil i assegurança en la circulació de vehicles a motor, aprovat pel Reial decret legislatiu 8/2004, de 29 d'octubre.
- Articles 128 i 129 del text refós de la Llei general per a la defensa dels consumidors i usuaris i altres lleis complementàries, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/2007, de 16 de novembre.

4.8. Béns

1) Introducció

Sota el concepte de «béns» s'inclou aquí la referència a tres àmbits ben diferenciats, cadascun d'ells deutor, pel que fa a la regulació de DIPr, de la seva pròpia naturalesa i circumstàncies.

En primer lloc, s'inclou el règim jurídic-real dels béns en el seu sentit «clàssic», com a béns materials, comprensiu tant de béns mobles com immobles. En aquest àmbit, els principis bàsics són el de competència judicial dels tribunals del lloc d'ubicació del bé i el d'aplicació de la llei de situació del bé, particularment pel que fa als immobles.

En segon lloc, també es contempla la regulació de DIPr relativa als anomenats «béns immaterials», particularment els drets de propietat industrial i intel·lectual. En aquest àmbit cal tenir en compte que impera el principi de territorialitat dels drets, en virtut del qual cada estat té un sistema propi de reconeixement i protecció d'aquests drets dins del seu territori. L'activitat normativa d'ordre convencional i europeu va dirigida essencialment a mitigar o eludir els inconvenients del principi de territorialitat –creant, fins i tot, alguns drets d'àmbit europeu– i a garantir la protecció internacional d'aquests drets, establint el principi de tracte nacional o arbitrants sistemes de cooperació pel que fa al seu registre.

I, finalment, s'inclou també el règim específic dels béns culturals, en el qual tenen una incidència primordial les normes orientades a la protecció del patrimoni històric i artístic estatal, d'aplicació imperativa, que conviuen amb certs mecanismes de cooperació establerts a nivell multilateral.

2) Competència judicial internacional

- Reglament (UE) núm. 1215/2012 del Parlament Europeu i del Consell, de 12 de desembre de 2012, relatiu a la competència judicial, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil (refosa), en particular els seus articles 1 a 6, 7.4, 8, 9, 24.1, 24.3, 24.4, 25 a 35 i 61 a 65.
- Conveni relatiu a la competència judicial i a l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil, fet a Lugano el 30 d'octubre de 2007, en particular els seus articles 1 a 4, 6, 7, 22.1, 22.3, 22.4, 23 a 31 i 59 a 62.
- Conveni sobre acords d'elecció de fòrum, fet a la Haia el 30 de juny de 2005.

- Articles 21 a 22 *nonies* de la Llei orgànica 5/1985, d'1 de juliol, del poder judicial, i en particular els art. 22.a), 22.d), 22 *bis*, 22 *ter* i 22 *quinquies* f).
- Article 9 de la Llei 15/2015, de 2 de juliol, de la jurisdicció voluntària.

3) Dret aplicable

- **Béns mobles i immobles**
 - Articles 10.1 i 10.2 del Codi civil.
- **Drets de propietat intel·lectual i industrial**
 - Reglament (CE) núm. 2100/94 del Consell, de 27 de juliol de 1994, relatiu a la protecció comunitària de les obtencions vegetals.
 - Reglament (UE) núm. 1257/2012 del Parlament Europeu i del Consell, de 17 de desembre de 2012, pel qual s'estableix una cooperació reforçada en l'àmbit de la creació d'una protecció unitària mitjançant una patent.
 - Reglament (CE) núm. 6/2002 del Consell, de 12 de desembre de 2001, sobre els dibuixos i models comunitaris.
 - Reglament (UE) núm. 2017/1001 del Parlament Europeu i del Consell, de 14 de juny de 2017, sobre la marca de la Unió Europea.
 - Conveni de París per a la protecció de la propietat industrial de 20 de març de 1883.
 - Conveni de Berna per a la protecció de les obres literàries i artístiques de 8 de setembre de 1886.
 - Conveni universal de Ginebra sobre drets d'autor, de 6 de setembre de 1952.
 - Conveni de Roma sobre la protecció dels artistes intèrprets o executants, els productors de fonogrames i els organismes de radiodifusió, de 27 d'octubre de 1961.
 - Conveni internacional per a la protecció de les obtencions vegetals, fet a París el 2 de desembre de 1961.
 - Tractat de Washington de cooperació en matèria de patents (PCT) de 19 de juny de 1970.
 - Conveni sobre la patent europea, signat a Munic el 5 d'octubre de 1973.

- Arranjament de Madrid relatiu al registre internacional de marques de 27 de juny de 1989.
- Acord sobre els aspectes dels drets de propietat intel·lectual relacionats amb el comerç (ADPIC), Annex 1C de l'Acord pel qual s'estableix l'Organització Mundial del Comerç, signat a Marràqueix el 15 d'abril de 1994.
- Articles 2, 52, 61 i 116 de la Llei 11/1986, de 20 de març, de patents.
- Articles 199 a 203 i disposició addicional 6a. del Reial decret legislatiu 1/1996, de 12 d'abril, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de propietat intel·lectual regularitzant, aclarint i harmonitzant les disposicions legals sobre la matèria.
- Articles 6, 11, 38 i DA 2a. a 5a. de la Llei 3/2000, de 7 de gener, de règim jurídic de la protecció de les obtencions vegetals.
- Articles 1 a 3, 5, 6, 9, 10, 14, 34, 36, 39, 48 i 79 a 86 de la Llei 17/2001, de 7 de desembre, de marques.
- Articles 1 a 4, 24 a 26, 47 a 50, 75 i 76 de la Llei 20/2003, de 7 de juliol, de protecció jurídica del disseny industrial.
- **Béns culturals**
 - Conveni de UNIDROIT sobre béns culturals robats i exportats il·legalment, fet a Roma el 25 de juny de 1995.
 - Llei 16/1985, de 25 de juny, del patrimoni històric, especialment articles 2, 5, 29, 31 i 56.
 - Llei 1/2017, de 18 d'abril, sobre restitució de béns culturals que hagin sortit de forma il·legal del territori espanyol o d'un altre Estat membre de la Unió Europea, per la qual s'incorpora a l'ordenament espanyol la Directiva 2014/60/UE, del Parlament Europeu i del Consell de 15 de maig de 2014.

4) Reconeixement i execució de decisions estrangeres

- Reglament (UE) núm. 1215/2012 del Parlament Europeu i del Consell, de 12 de desembre de 2012, relatiu a la competència judicial, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil (refosa), en particular els seus articles 1 a 3 i 36 a 65.

- Conveni relatiu a la competència judicial i a l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil, fet a Lugano el 30 d'octubre de 2007, en particular els seus articles 1 i 32 a 62.
- Conveni sobre acords d'elecció de for, fet a la Haia el 30 de juny de 2005.
- Convenis bilaterals sobre reconeixement i execució.
- Articles 41 a 61 de la Llei 29/2015, de 30 de juliol, de cooperació jurídica internacional en matèria civil i mercantil.
- Articles 11 i 12 de la Llei 15/2015, de 2 de juliol, de la jurisdicció voluntària.

5) Vegeu també

- **Dret registral.**
 - Article 4 de la Llei hipotecària de 8 de febrer de 1946 i articles 36 a 38, 91, 92 i 144 del Reglament hipotecari de 14 de febrer de 1947.

Resum

Els pressupòsits bàsics per a l'existència del dret internacional privat són la pluralitat d'ordenaments jurídics al món, la diversitat de continguts entre aquests ordenaments i l'existència de **relacions humanes que van més enllà de l'àmbit estatal**. Aquestes relacions entre persones físiques o jurídiques que van més enllà del tràfic intern són les que configuren el tràfic extern. En definitiva, són les relacions que configuren l'objecte del dret internacional privat.

El **dret internacional privat és la branca del dret que en cada sistema jurídic regula aquelles relacions o situacions jurídiques privades que es troben vinculades, per mitjà d'un o diversos elements, amb diferents ordenaments jurídics, i té per funció evitar els inconvenients que implica per als particulars el fraccionament o parcel·lació de les relacions juridicoprivades i l'existència de fronteres, i també, evitar que aquest fraccionament obstaculitzi el tràfic extern.**

Els elements que configuren l'objecte del dret internacional privat són, d'una banda, el **caràcter privat** de la relació i, de l'altra, el **caràcter internacional** d'aquesta. Això no obstant, **cada ordenament jurídic té el seu sistema de dret internacional privat propi**. Per aquest motiu resulta d'especial rellevància considerar quin és el sistema de referència des del qual es regularà el supòsit de dret internacional privat.

Els sectors del dret internacional privat són la **competència judicial internacional**, la **cooperació internacional d'autoritats**, el **conflicte de lleis o la determinació del dret aplicable** i l'**eficàcia extraterritorial dels actes i decisions estrangers**.

El sistema de dret internacional privat està integrat per principis i normes que provenen de diferents fonts de producció jurídica:

- Normes de producció **institucional**: dret internacional privat, de la UE
- Normes de producció **internacional**:
 - Normes **convencionals**
 - Usos del comerç internacional o *lex mercatoria*
- Normes de producció **interna**: dret internacional privat autònom

La profusa adopció de normes europees de dret internacional privat en exercici de la competència prevista en l'article 81 TFUE està desplaçant les normes autònomes, i fins i tot convencionals, de dret internacional privat, i al mateix temps està configurant gradualment un sistema europeu de dret internacional privat.

Exercicis d'autoavaluació

1. El dret internacional privat té per objecte...

- a) les relacions públiques internacionals.
- b) les relacions privades internes.
- c) les relacions privades internacionals.

2. El qualificatiu *internacional* de la noció de dret internacional privat prové...

- a) de l'origen internacional de les normes que el configuren.
- b) de la naturalesa internacional dels òrgans jurisdiccionals competents per a conèixer els litigis derivats de les relacions que són objecte del dret internacional privat.
- c) de la presència en la relació privada d'un o més elements d'estrangeria.

3. Indiqueu quina de les afirmacions és correcta:

- a) Cada estat té el seu sistema propi de dret internacional privat.
- b) El dret internacional privat, de la mateixa manera que el dret internacional públic, és un dret universal.
- c) Els estats membre de la Unió Europea només disposen de normes de dret internacional privat d'origen o producció europea.

4. Els principals sectors o problemes dels quals s'ocupa el dret internacional privat són els següents:

- a) El dret de la nacionalitat i el dret d'estrangeria.
- b) La competència judicial internacional i l'assistència judicial internacional.
- c) La competència judicial internacional, el dret aplicable i el reconeixement i execució de resolucions estrangeres.

5. Els principis que presideixen el dret europeu són...

- a) els de primacia, d'aplicabilitat immediata i de l'efecte directe.
- b) els de subsidiarietat, d'aplicabilitat mediata i de l'efecte indirecte.
- c) els de primacia, d'aplicabilitat mediata i de l'efecte directe.

6. L'instrument més utilitzat pel legislador europeu per a adoptar normes de dret internacional privat és...

- a) el conveni.
- b) la directiva.
- c) el reglament.

7. Els convenis internacionals segons els sectors o matèries de què s'ocupen es classifiquen en...

- a) *erga omnes* o universals i *inter partes* o sotmesos a reciprocitat.
- b) de dret aplicable, de dret uniforme i tractats o lleis model.
- c) simples, dobles o triples.

8. Els convenis *erga omnes* o d'aplicació universal són aquells que...

- a) s'apliquen, únicament i exclusivament, si la llei designada aplicable pel conveni és la llei d'un estat part del conveni.
- b) s'apliquen a les relacions vinculades amb estats part del conveni.
- c) s'apliquen amb independència que la llei designada aplicable pel conveni sigui la llei d'un tercer estat.

9. Els àmbits en què s'ha produït més profusió de normes convencionals són...

- a) els de la cooperació d'autoritats públiques, competència judicial internacional (limitat a l'àmbit europeu) i reconeixement i execució de resolucions estrangeres.
- b) el de la llei aplicable.
- c) el del dret de la nacionalitat.

10. La *lex mercatoria* són normes que provenen...

- a) dels usos i costums establerts pels agents participants mateixos en el comerç internacional.
- b) dels usos i costums establerts en el mercat de valors.
- c) dels usos i costums establerts en l'àmbit el dret de família.

11. En dret internacional privat autònom espanyol, la regulació de la competència judicial internacional està prevista en...

- a) el Codi civil.
- b) la LEC 1881.
- c) la LOPJ de 1985.

12. Les normes generals de dret internacional privat espanyol per a determinar el dret aplicable es troben contingudes en...

- a) la LOPJ.
- b) el Codi civil.
- c) la Llei de Cooperació Jurídica Internacional.

13. Les normes de dret internacional privat autònom sobre reconeixement i execució de resolucions judicials estrangeres es troben contingudes en...

- a) la LOPJ.
- b) el Codi civil.
- c) Llei de cooperació Jurídica Internacional.

14. Les normes de dret internacional privat autònom o comú són, en relació amb les normes de producció convencional i europees, d'aplicació...

- a) preferent.
- b) residual o subsidiària.
- c) complementària.

15. Les normes de dret internacional privat han de ser conformes als principis i valors...

- a) del Codi civil.
- b) de la Constitució espanyola de 1978.
- c) de la LOPJ.

Solucionari

Exercicis d'autoavaluació

1. c

2. c

3. a

4. c

5. a

6. c

7. c

8. c

9. a

10. a

11. c

12. b

13. c

14. b

15. b

